

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Haridusteadus (humanitaarained)

Anne-Liisa Antsma

MITTE-EESTLASTE VALMIDUS ÕPPIDA EESTI KEELSES ÕPPEASUTUSES TALLINNA
VENE ÕPPEKEELGA KOOLI NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Juri Ginter

Läbiv pealkiri: Mitte-eestlaste valmidus õppida riigekeelses kõrgkoolis

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Juri Ginter (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: Anu Sarv (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2014

Sisukord

<i>Sissejuhatus</i>	2
1. Teoreetilised lähtekohad	4
1.1. Eesti kui mitmekultuuriline ühiskond.....	4
1.2. Rahvusvähemuste arengusuunad ühiskonnas	5
1.3. Integratsioon Eesti ühiskonnas	7
1.4. Lõimumine hariduse valdkonnas ja vene õpilaste karjääri valikud.....	10
1.5. Eesti integratsiooni probleemid	13
1.6. Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	15
2. Metoodika	16
2.1. Valim	16
2.2. Mõõtevahendid.....	17
2.3. Protseduur.....	18
3. Tulemused	22
3.1. Intervjuud õpilastega	22
3.2. Intervjuu õppealajuhatajaga.....	28
4. Arutelu	29
4.1. Diskussioon	29
4.2. Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus.	33
<i>Kokkuvõte</i>	36
<i>Tänuõnad</i>	38
Autorsuse kinnitus.....	38
<i>Kasutatud allikad</i>	39
<i>Lisa</i>	45
INTERVJUUD	48

Sissejuhatus

Sisserändajate ja vähemuste integratsioon on tähtis teema, millele pööravad tähelepanu praktiliselt kõik demokraatlikud riigid (Ahokas, 2010). Eestis on mitu sajandit kuni tänapäevani elanud erinevate rahvuste esindajad, kelle emakeel ei ole eesti keel.

Kaasajal räägitakse palju lõimumisest ja selle osatähtsusest riiklikus sisepoliitilises strateegias (Mätlik, 2007). Lõimumise eesmärk on tagada võrdväärsed võimalused kõikidele Eestis elavatele inimestele, sõltumata rahvuslikust kuuluvusest ja emakeelest (Eesti lõimumiskava 2008 – 20013, 2008). Autor on arvamusel, et iga elanik peab olema ühiskonna täisväärtuslik liige ja mitte elama isolatsioonis ning probleemid saavad alguse juba vene keelt kõnelevate laste võimalustest ja valmisolekust astuda eestikeelsesse õppeasutusse. Vaatamata sellele, et eesti keele õppele pööratakse koolis suurt tähelepanu on paljud vene kooli õpilased ükskeelsed ehk räägivad vaid vene keeles ning sellega kaasneb ühiskonnast eraldatus (Vare, 2007). Seoses puuduliku keeleoskusega puuduvad neil vajalikud oskused, et olla konkurentsivõimelised nii tööturul kui ka hariduse omandamisel (Toomet, 2013; Kuldjärv, 2008), mis omakorda viitab teistele suurtele sotsiaalsetele probleemidele nagu kuritegevus, alkoholism, narkomaania jt. (Brosig, 2008). Autor on arvamusel, et muukeelsete õpilaste valmisoleku asuda õppima eestikeelsesse õppeasutuse on uurimisobjektina uus teema ning sellest tulenevalt püstitakse uurimisprobleem: kuivõrd on venekeelsete koolide õpilased valmis osalema eesti ühiskondlikus elus ning õppima eesti keeles Eesti kõrgkoolides.

Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja, kuidas muukeelsed abiturientid hindavad oma valmidust Eesti ühiskondlikus elus osalemiseks ja riigikeeles kõrgkoolis õppimiseks ning millised on sellega kaasnevad probleemid. Eesmärgist tulenevalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on muukeelsete abiturientide arvates nende kokkupuude eesti keelega?
2. Milline on abiturientide arvates üleminek eestikeelsele õppele?
3. Kuidas nad on enda arvates kaasatud ühiskondliku tegevusse ja ühiskonna ellu?
4. Missugused on muukeelsete õpilaste valikud pärast gümnaasiumi lõpetamist?
5. Kuidas on muukeelsed abiturientid enda arvates valmis õppima eesti keeles kõrgkoolis?

Käesolev töö jaguneb kaheks osaks. Töö teoreetilises osas kirjeldatakse Eesti rahvastiku koosseisu, vaadatakse kuidas kirjanduses käsitletakse integratsiooni mõistet. Lisaks antakse ülevaade Eesti integratsiooni probleemidest ning rahvusvähemuste arengusuundadest, integratsiooni strateegiatest ja lõimumisest hariduse valdkonnas. Teine osa annab ülevaate läbiviidud uurimistöös ja esitab mitte-eestlastega läbiviidud intervjuude analüüsi tulemused ja kokkuvõtte.

Teoreetilised lähtekohad

Eesti kui mitmekultuuriline ühiskond

Mitmekultuuriline ühiskond on eluvorm, kus erinevad etnilised ja/või kultuurilised grupid elavad poliitiliste ja sotsiaalsete piiranguteta (Brooks, 2002). Tänapäeval ei saa eksisteerida ühiskondi, kus elavad ainult inimesed, kellel on üks kultuur, keel ja identiteet (Sam & Berry, 2006). Kõik ühiskonnad on mitmekultuurilised. Eesti on samuti mitmekultuuriline ühiskond, kus elab 192 erineva rahvuse esindajat. Statistikaameti andmetel olid rahvaloenduse alusel 68,7% Eesti püsielanikest eestlased (889 770), 24,8% venelased (321 198) ja 1,7% ukrainlased (22 302) (Tõnurist, 2012). Üle saja esindajaga rahvusi on Eestis kokku 37 (Tõnurist, 2012).

Praegust rahvastiku koosseisu mõjutas olulisel määral ajalooline taust. Enne II Maailmasõda moodustasid eestlased 88% Eesti rahvastikust. Vastavalt 1934. aasta andmetele elas Eestis 93 000 venelast, 16 000 sakslast, 8 000 rootslast, 5 000 lätlast ja 4 000 juuti. Sõja ajal muutus rahvastiku koosseis märgavalt. Kõige rohkem mõjutas praegust olukorda kiire muukeelsete inimeste sissevool, kui Eesti oli okupeeritud Nõukogude Liidu poolt (Kuddo & Laas, 2002). Eesti iseseisvuse taastamine 1991. aastal tõstis esiplaanile arutelu etnilistest suhetest (Geistlinger & Kirch, 1995; Pettai & Proos, 1999; Heidmets, 1998). 1999. aasta alguses korraldatud küsitlus näitab, et integratsiooniprotsess oli jõudnud kohanemise ja tolerantsuse faasi. (Pettai & Proos, 1999). 1990-ndate aastate sotsioloogilised uuringud viitavad sellele, et Eesti ühiskonnas kehtis “kaks ühiskonda ühes riigis” mudel, kuna venekeelne elanikkond sulgus oma maailma ning nende arvamus Eesti riigist ja poliitikast polnud just sõbralik (Pettai & Proos, 1999). Heidmets (1998, 2006) ütleb, et selline mudel võib olla ohtlik sotsiaal- ja julgeolekupoliitikale. Pettai ja Hallik (2002) iseloomustasid tolleaegset Eesti

üleminekuetappi kui „etnilise kontrolli režiimi“. Malte Brosigi (2008) väitel olid selle perioodi vähemuste integratsiooni katsed selged ilmingud eesti kultuuri domineerimisest, mis ei tunnistanud vähemuste kultuuri ja keelt võrdväärteteks ühiskonnas ja riigis. Lõimumise koormus lasus üksnes vähemuskogukonnal, kes pidi kohanema eesti kultuuri ja keelega (Brosig, 2008).

Pronkssõduriga seotud sündmused 2006. aasta aprillis tõestasid, et Eesti riigis elab ja tegutseb kaks ühiskonda ning monumendi teisaldamisega valgustati varjusolnud erisusi ning Eestis elava mitte-eestlaste kogukonna ühiskonna positsioon muutus ebamääraseks ja vastuoluliseks (Heidmets, 2006). Seda mainis ka Yves Plasseraud (2008), kes leidis, et, inimestevahelised suhted eestlaste ja vähemusrahvuste vahel olid Eestis üsna head, kuid pronksiöö sündmused ja haridusreformist tulenev rahulolematuus viis pingele järskule tõusule. Paljudes riikides, nii ka Eestis, vähemustel puudub pühendumus elukohajärgsele riigile, nad ei tunne end ühiskonna osana ning ei võta osa riigi ühiskondlikust ja poliitilisest elust (Banting & Soroka, 2012).

Rahvusvähemuste arengusuunad ühiskonnas

Selleks, et paremini aru saada integratsiooni mõistest, tuleb kirjeldada nelja teoreetilist rahvusvähemuste arengusuunda. John Berry akulturatsiooni teooria viitab kultuurilistele ja psühholoogilistele muutustele, mis toimuvad inimestes ja kultuuris, kui toimub kokkupuude teise kultuuriga (Berry, 1997).

Tema teooria põhineb kahel hüpoteesil:

Multikultuurilisuse hüpotees: inimeste turvatunne ja majanduslik kindlustunne tagavad inimeste aktsepteerimise, et eksisteerivad erinevad kultuurid ühes riigis.

Kontakti hüpotees: kultuuridevahelised kontaktid suurendavad gruppide vastastikust tunnustamist.

John Berry identsusorientatsioonide mudel kirjeldab domineeriva ja vähemusgrupi suhete erinevaid variante: assimilatsioon, integratsioon, eraldumine ehk segregatsioon ning väljatõrjumine ehk marginalisatsioon (Berry, 1997).

Assimilatsiooni põhitunnuseks on põhikeele kasutamine igapäevaelus (Berry 1997). Inimesed hakkavad järgima selle riigi tavaid ja kultuurinõuded, kus nad elavad. Sõlmitakse segaabielusid ning sageli muudetakse perekonna nimesid. Assimilatsioon haarab tihti indiviidi süvastruktuuri ümberkujundamist, millega kaasneb teatud marginaliseerumine ja/või ülekompensatsioon. (Berry, 1997). Ülekompensatsioon tähendab püüdu olla parem põhirahvuse esindaja kui viimane ise on. Assimilatsioon saab toimuda vaid sisetegurite (kõrge motivatsioon) ja välistegurite (vastuvõtlik keskkond) kooseksisteerimisel (Krusell, 2008).

Integratsiooni mõiste üle on erialakirjanduses palju vaieldud. Traditsioonilise käsitluse järgi tähendab integratsioon tervikliku ühiskonna kujunemist ja tema erinevatest rahvustest liikmete osalemist selle erinevates struktuurides ja valdkondades täieõiguslike ja võrdsete subjektidena (Berry, 2005). Tänapäeval räägitakse, et integratsiooni mõistet ei ole võimalik selgelt defineerida, kuna ühiskondade areng ja integratsioonipoliitika eesmärgid on liiga erinevad (Vetik, 2011).

Mati Similä (2007) väidab, et integratsioonil on immigrante ja vähemusrahvuseid käsitlevates diskursustes erinevaid tähendusi. Eksisteerib sotsiaalse ja poliitilise integratsiooni kaks tähendust. Esimene viitab traditsioonilisele käsitlusele ning teine seletab integratsiooni kui ühiskonna aktsepteeritud osaks saamise protsessi. Similä (2007) räägib, et poliitilises kontekstis on oluline lõplik tulemus, kuid tähelepanu ei pöörata konkreetsetele tingimustele.

Terminid integratsioon ja lõiming on sünonüümid (Sõnavõistlus ..., 2002). Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas (2002) kasutati sõna integratsioon. Uues põhikooli (2010) ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas (2010) on kasutusel sõna lõiming. Antud töös kasutatakse mõlemaid mõisteid. Integratsiooni puhul lõimub rahvusvähemus edukalt põlisrahvase ühiskonnas ning suudab säilitada samal ajal oma kultuurilise ja keelelise omapära (Similä, 2007).

Elina Kilpi-Jakonen (2011) väidab, et haridus on põhiline integratsiooni vahend ning järgmine oluline integratsiooni dimensioon on identiteedi kujundamine. Viimased sotsioloogilised uuringud on näidanud, et noorte identiteedil on erinevad tasandid, mida mõjutab haridus, perekonna olukord ja riik, kus nad elavad (Faas, 2009).

Separatsioon on olukord, kus riigi rahvused elavad „oma maailmas“, mille puhul ei peeta oluliseks luua kontakte põlisrahvasega, õppida riigi keelt ega tundma õppida tavaid (Pettai & Hallik, 2002). Selle põhitunnuseks on kahe või enama ühiskonna teke ühe riigi

territoriumil, kes omavahel ei suhtle; rahvustevaheline tööjaotus; luuakse erinevad õppekavad ja õppematerjalid haridusasutustes; ning võib toimub muulaskonna vastandumine riigile, kus nad elavad (Krusell, 2008).

Marginaliseerumise all mõeldakse sotsiaalset protsessi, mille puhul inimene muutub vähem tähtsaks või tõrjutuks. See on suund, mille puhul inimene ei loo kontakti põlisrahvaga, ei õpi riigi keelt, ei õpi tundma tavasid ja kombesid ning kaotab ka sidemed oma rahvuskaaslastega (Pettai & Hallik, 2002).

Kõik neli lahti seletatud arengusuunda on teoreetilised konstruktsioonid ning see ühiskonna arengusuund sõltub riigikorrast, rahvusvähemuse arvukusest, territooriumist, kultuurist jt (Berry, 1997).

Integratsioon Eesti ühiskonnas

Esmane integratsiooni kontseptsioon oli algselt välja töötatud Brüsselis ning seepärast ei võtnud Eesti elanikkond seda kiiresti omaks (Plasseraud, 2008). Ginter ja Neborjakina (2007) räägivad sellest, et Eesti ühiskonnas tähistab integratsioon erinevaid nähtusi:

1. Integratsioon Eesti ühiskonda - muutub vaid inimene, kes osaleb integratsiooni protsesis ning tunnistab ühiskonnas kehtivaid norme. Samal ajal puutub ta vähem kokku oma kogukonna kultuuriga. Ühiskonna kui terviku osas on tegemist assimilatsiooniga;
2. Integratsioon Eesti ühiskonnas - tähendab integreerujate ja sotsiaalsete rühmade omavahelist lõimumist, mille tulemusena moodustavad uute omadustega rühmad. Selline protsess on iseloomulik vene keelt kõnelevale elanikkonnale, kuid võib kokku puudutada ka inglise keelt kõnelevaid inimesi, kellest arenevad omaette kogukonnad ja rühmad;
3. Eesti ühiskonna integratsioon – terve ühiskond muutub. Uueneb ühiskonna kultuur ja keel ning muutub suhtumine teistesse rahvusgruppidesse ja kultuuridesse, mis omakorda mõjutavad ühiskonnaliikmete vahelisi suhteid. Selline integratsioon ei koosne üksnes keelest ja kultuurist, vaid ta hõlmab ka erinevaid sotsiaalseid struktuure. Selle tulemusena väheneb ühiskonna kihistumine ning ühiskond pöörab rohkem tähelepanu ühistegevusele Euroopas ja kogu maailmas;

4. Integratsioon eesti ühiskonda – muutub vaid integreeruja, areneb erinevate keelte ja kultuuride kooselu. Ühiskonna kui terviku osas on tegemist assimilatsiooniga;
5. Integratsioon eesti ühiskonnas - võimaldab toimida vastastikusel lõimumisel piirsfäärides ning erinevates sotsiaalsetes struktuurides;
6. Eesti ühiskonna integratsioon – ületakse barjääre etniliste gruppide sees ja omandatakse uusi väärtusi. Näiteks võib esile tuua ühtse kirjakeele arengu ja laulva revolutsiooni;
7. Eesti ühiskonna integratsioon, mille tulemusena ületatakse sisemised barjäärid etnilise grupi sees ning saavutatakse uus kvaliteet. Eestis on selle näiteks ühtse kirjakeele kujunemine ja laulev revolutsioon;

Integratsioon Eesti ühiskonnas tähendab protsessi, mille puhul kõik ühiskonna liikmed ühinevad ja toetavad üksteist. Teisest küljest on see protsess, kus väiksed kogukonnad on võimelised säilitada oma kultuuri ja etnilise identiteedi (Ginter & Neborjakina, 2007). Ginter ja Neborjakina (2007) väidavad, et integratsioon on kahepoolne protsess, kus estlased ja mitte-eestlased osalevad võrdselt ühiskonna ühtlustamise protsessis.

Eesti on valinud integratsioonimudeli, mis on lähedane multikultuurilise ühiskonna ehitamisega lääneriikides (Pettai & Hallik, 2002). Integratsioon Eesti ühiskonda eeldab muulaste kohandumist demokraatliku rahvusriigi nõudmistega. Demokraatia kogemus on väike kõikidel postkommunistlike riikide inimestel, seetõttu on paratamatu, et harjumine uute põhimõtetega on raske ja võtab aega (Pettai & Hallik, 2002).

Eesti integratsiooni programmid on loodud eesmärgiga toetada integratsiooni protsessi edukust. Lõimumisest hakati rääkima ja sellele pöörati suurt tähelepanu siis, kui Eesti sai vabaks 1991. aastal (Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohad mitte-eestlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda, 1998). Tänapäeval on loodud kaks programmi „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007“ (2000) ja „Eesti lõimumiskava 2008-2013“ (2008). Nende programmide põhimõtteks on kultuuriline mitmekesisus, eesti kultuuri säilitamine ja arendamine ning tugevate suhete loomine erinevate rahvuste vahel (Integratsioon Eesti Ühiskonda 2000-2007, 2000; Eesti lõimumiskava 2008-2013, 2008).

Mõlema riikliku lõimumise programmil on kindlad eesmärgid, mis on jaotatud kolmeks põhivaldkonnaks:

1. Haridusliku ja kultuurilise lõimumise eesmärgiks kindlustada võrdsed võimalused hariduse saamisel ja tingmused oma keele ja kultuuri säilitamiseks. Peale selle pööratakse tähelepanu õpilaste ja õpetajate omavahelise suhtlemise võimalustele väljaspool koolist ning võimalustele osaleda ühiskonnaelus.
2. Sotsiaalse ja majandusliku lõimumise valdkond - eesmärgiks on tagada võrdsed võimalused kõikidele riigi elanikele majanduslikuks eneseteostuseks ja sotsiaalseks toimetulekuks.
3. Õigusliku ja poliitilise lõimumise eesmärk on võrdsete eneseteostusvõimaluste kindlustamine ühiskonna elus ning poliitikas kõigile riigi elanikele, sõltumata nende rahvusest ja emakeelest. Õiguslikpoliitilise integratsiooni eesmärgiks on mitte-eestlaste elanike abistamine sulandamisel Eesti ühiskonda ning aktiivsel osalemisel ühiskonna elus.

(Eesti Lõimumiskava 2008-2013, 2008; Integratsioon Eesti Ühiskonda 2000-2007, 2000)

Lõimumise eesmärk on toetada mitte-eesti elanike ühtekuuluvustunnet Eesti ühiskonnaga riigikeele oskuse ning muude väärtuste kaudu. Integratsiooni tulemuseks on elanike turvatunne, osalus majandus-, sotsiaal-, poliitilises- ja kultuurielus (Integratsioon Eesti Ühiskonda 2000-2007, 2000 ja Eesti Lõimumiskava 2008-2013, 2008). Teisest küljest eeldab Eesti integratsioonipoliitika muulaste rahvuse eripära ja keele säilitamist ning rahvuskultuuri arendamist (Eesti Lõimumiskava 2008-2013, 2008). Euroopa kolmandate riikide kodanike lõimumisarutelude aruandes (2013) tuuakse esile ühiskonna erinevate rahvusrühmade ebapiisavad kontaktid ja vähese mõlemasuunalise lõimumise probleemid (Uus & Kaldur, 2013). Lõimumise probleemiks nimetatakse olukorda, kus haridussüsteem ei anna piisavalt teadmisi ega väärtusi kultuuriliselt mitmekesise ja salliva Eesti ühiskonna kujunemiseks (Uus & Kaldur, 2013). Probleemi lahendamiseks pakuti asjaomaste teadmiste aktiivsemat kasutamist koolis ja eesti-vene ürituste kooraldamist eesmärgiga arendada eesti-vene vahelist suhtlemist (Uus & Kaldur, 2013). Suhtlemise olulisust kinnitavad ka „Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuringu“ tulemused, mis viitavad sellele, et igapäevase suhtlemise näitajad on tugevalt seotud lõimumise mõõtmega (Kruusvall, Helemäe et al., 2013).

Riikliku Integratsiooni programmi „Integratsioon Eesti Ühiskonda 2000-2007“ pearõhk oli eesti keele õpetamisel venekeelsele elanikkonnale. Sotsiaal- ja majanduslikud probleemid nagu ebaproportsionaalselt kõrge noorte töötus mitte-eestlaste seas, narkomaania ja AIDSi levik on

programmist praktiliselt välja jäetud (Brosig, 2008). Riiklikus programmis „Lõimumiskava 2008-2013“ mainitakse töötuse probleeme, kuid kirjutatakse, et rahvusest ja emakeelest tingitud erinevusi tööturul on esitatud ülevaadetena ning selle põhjusi on vähe uuritud. Integratsioon peab toimima nii, et kaasatud oleksid mõlemad osapooled - nii vähemused, kui ka põliselanikud.

Lõimumine hariduse valdkonnas ja vene õpilaste karjääri valikud

Haridusteema on eriti aktuaalne Eesti ühiskonnas, kuna see mõjutab suurel määral inimressursi kvaliteeti ja kujundab sotsiaalseid ja mitmekultuurilisi suhteid (Tšerkašina, 2013). Põhikooli ja gümnaasiumiseadus (§21 lg 2 ja 3) sätestab munitsipaal-, riigi- ja erakoolide õppekeeleks eesti keele, kuid põhikoolis/gümnaasiumis või selle üksikutes klassides võib olla õppekeeleks mistahes keel. Sellistes koolides on eesti keele õpe kohustuslik alates 1. klassist (§21 lg 4). Vene õppekeelega gümnaasiumid pidid alustama üleminekut eestikeelsele õppele 2007/2008 õppeaastal. Vastavalt Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetele (2008), selgus, et alates 2009/2010 peab eesti keeles kohustuslikuks õppeaineks olema eesti kirjandus, muusika ja ühiskonnaõpetus. Aastal 2010/11 peab lisaks ülevaaltodud ainetele olema Eesti ajalugu ja aastal 2011/12 – geograafia. 2011/2012. õppeaastal ja sellele järgnevatel õppeaastatel õpetatakse gümnaasiumiastmes eesti keeles vähemalt eesti kirjanduse üht kursust, ühiskonnaõpetuse kaht kursust, muusika kolme kursust, Eesti ajaloo kaht kursust ja geograafia kolme kursust, millega kool tagab gümnaasiumiastme õppekavas eestikeelse õppe vähemalt 57 kursuse ulatuses, mis moodustab 60% gümnaasiumiastmele kehtestatud väikseimast lubatud õppemahust (Haridus- ja Teadusministeerium, 2008). Esimesest kuni üheksanda klassini võivad mõlemad keeled olla õppeprotsessis kasutusel vastavalt omavalitsuse otsusele. (Põhikooli ja gümnaasiumi seadus §21 lg 2).

Riigikeele omandamine, noorte kujunemine ühiskonna liikmeks ning võrdsed karjäärivõimalused on hariduse kui integratsioonikava peamiseks valdkonnaks (Eesti lõimumiskava 2008-2013, 2008). Muret tekitav on keele mitte valdamine, vaid aineteadmiste saamine võõras keeles (Pavelson et al., 2006). Kas teadmiste kvaliteet jääb samaks, kui õpilased hakkavad õppima seda teises keeles ja milliste probleemidega nad puuduvad kokku?

ÜRO Arenguprogrammi integratsiooniprojekti raamdokumendis on toodud esile kaks olulist põhimõtet multikultuurilise ühiskonna riikliku hariduspoliitika vormimisel:

- 1) Riigis peab toimima ühtne haridussüsteem, mis tagab kõikidele üheväärsel kvaliteediga hariduse, sõltumata etnilisest või keelelisest taustast.
- 2) Haridussüsteem peab võimaldama õppuritele liikuda koolituse kõrgemale astmele, sõltumata algõpetuse keelest (Muulaste integratsioon..., 1997).

Paljud Eestis korraldatud uuringud näitavad, et noorte eesti keele oskus paraneb, kui keelt kasutatakse ainetundides õppekeelena (Üldmonitooring, 2005).

Samuti on Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel kirjutatud, et eestikeelse aineõppega õpilased arendavad oma eesti keele oskust kiiresti, mis on abiks kõrgkooli astumisele ja seal eesti keeles õppimisel, eesti kodakondsuse saamisel ning aitab leida parema töö. See annab venekeelsetele noortele võimaluse olla konkurentsivõimelised Eesti ja maailma tööturul, kuna nad valdavad rohkem keeli (Haridus- ja teadusministeerium, s.a).

Võrreldes teiste Euroopa riikidega ei soovi Eesti rakendada kakskeelse aineõppe vorme õppetunni tasandil (Masso & Kello, 2010). Eesti ametlik seisukoht seisneb selles, et õpetaja peab tunnis rääkima ainult eesti keeles, vene keelt võib kasutada vaid erandjuhul: “Ülemineku eesmärk on eestikeelse aineõpetuse sisseviimine, seetõttu ei ole kakskeelne õppetund lahenduseks” (Haridus- ja teadusministeerium, s.a.). Teisest küljest puuduvad eestikeelse õppe läbiviimise osas selgelt kirjeldatud nõuded (Masso & Kello, 2010) ehk õpetaja peab ise valida sobivad meetodid õpetamiseks. Peale õpikute võib ainetundides kasutada spetsiaalselt väljatöötatud töölehti ja ainesõnastikke (Haridus- ja teadusministeerium, s.a.). Autor on arvamusel, et tunni ajal hakkab õpetaja vene keelt kasutama eesmärgiga vältida olulise infomatsiooni mitte mõistmist sellel juhul, kui abivahendid ei aita õpilastel uut teemat mõista. Masso ja Kello (2010) väidavad, et on vaja välja töötada mudelid, meetodid ja õppevahendid, mille seast võiksid õpetajad ise valida endale ja oma õpilastele sobiva. Haridus- ja Teadusministeerium väidab, et alates 2008. aastast töötavad piirkondlikud seire- ja nõustamiskeskused vene õppekeelega koolides õpetavatele aineõpetajatele, kus õpetajad võivad tutvuda uuema metoodilise kirjanduse ja õppematerjalidega. Peale seda töötavad seal koordinaatorid, kes teevad koostööd piirkondlike nõustajatega, et tagada soovijatele

nõustamisevõimalused. Sellised riigi tegevused aitavad nii õpilastel kui ka õpetajatel üle minna eestikeelsele õppele (Haridus- ja teadusministeerium, s.a).

Kuna integratsioonikava peamiseks eesmärgiks oli riigikeele valdamine ning noorte karjäärivõimalused (Eesti lõimumiskava 2008-2013, 2008), siis on oluline teada millised on mitte-eestlaste karjäärivalikud.

Mägi ja Nestor (2012) oma uuringus „Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud“ väidavad, et peaaegu iga kolmas vene gümnaasiumi lõpetaja soovib õpinguid jätkama välismaal. Seda osutavad ka varasemad uuringud (Idnurm et al, 2011). Arvatavasti on see suur inimvara kaotus. Kõige populaarsemad riigid, kuhu soovivad vene koolide lõpetajad kolida on Inglismaa, Venemaa, Taani, Soome ja Saksamaa. Saar (2008) väidab, et vene õpilaste juurdepääs kõrgharidusele on piiratud keelebarjääri ja võimalusega omandada kõrgharidus emakeeles. 2008. aastal oli vene keeles õppijate osakaal Eesti kõrghariduse asutustes väike: 12,5% rakenduskõrghariduse tasemel, 7,6% bakalaureuseõppes ja vaid 2,8% magistriõppes (Saar, 2008) Seda ka kinnitavad Mägi ja Nestori (2012) uuringu tulemused, mis näitavad, et 56% vastajatest soovivad jätkata oma õpingud välismaal, sest eelistatud eriala ei õpetata Eestis nende jaoks sobivas keeles; 22% ütlesid et Eestis puudub sobiv eriala (Mägi & Nestor, 2012). Seda kinnitavad ka statistikaandmed, mis näitavad, et 2013.a. 3,2% üliõpilastest Eestis õpivad vene keeles ning 4,9% inglise keeles (Poleschchuk, 2014). Pealegi pandi 2013. a kinni viimane vene õppekeelega kõrgkool – Majanduse ja Juhtimise Instituut ECOMEN (Poleschchuk, 2014). Metslang ja Šmõreitšik (2012) väidavad, et muukeelsete üliõpilaste toimetulek sõltub inimesest endast, erialast, mida ta õpib ning isegi sellest, mitmendal kursusel ta õpib.

Võrreldes Eesti koolilõpetajatega ei paku venekeelsetele abiturientidele suurt huvi sotsiaalteaduse, ärimise ja õiguse valdkond, vastupidi neid huvitab rohkem loodus- ja täppisteadusvaldkond ning tervise ja heaolu õppevaldkond. Mägi ja Nestor (2012) arvavad, et on väga tähtis, et pärast õpingute lõpetamist otsustaksid inimesed tagasi tulla Eestisse ning töötada spetsialistina siin riigis. Uuringu tulemused näitavad, et vene koolide abiturientide erialavalikuid mõjutavad tegurid on eriala õppekeel, kõrge õpetamise tase, eriala tippõppejõud, eriala ja kooli maine, kooli atraktiivne asukoht ning tulevane töökoht (Mägi & Nestor, 2012).

Eesti integratsiooni probleemid

Eesti ühiskonda iseloomustab eesti- ja venekeelse rahvastiku meediatarbimisharjumuse erinevus ning meediaruumi eraldatus (Pavelson, Proos, Pettai, 2006). Kello ja Maso (2012) rõhutavad seda, et eesti- ja venekeelne elanikkond elavad erinevates meediaruumides.

Eesti lõimumiskava 2008-2013 visioonieesmärkide saavutamises aastatel 2008-2009 korraldatud uuringu tulemused näitavad, et venekeelne elanikkond eelistab tarbida Venemaa meediat. 43% venekeelseid vastajaid ei vaata üldse ETV-d. Eesti lõimumiskava 2008-2013 pöörab tähelepanu eri rahvuste esindajate võimalustele säilitada ning arendada oma kultuuri ja keelt. Eesti riik toetab Vene Teatrit, meedias toodetakse eri keeltes saateid, Raadio 4 edastab programmi vene keeles ning on loodud kahekeelne telekanal ETV2 (Eesti lõimumiskava 2008-2013, 2008). Kuid uuringu tulemused näitavad, et ligi kolmandik vastajatest ei jälgi Eestis venekeelseid telekanaleid ning vastupidi eelistavad vaadata Venemaa telekanaleid (ligi 71% vastajatest jälgivad igapäevaselt Venemaal toodetud telekanaleid). Küsitlute hulgas on vaid 4% venelasi, kes ei jälgi üldse Venemaa telekanaleid. Uuringud näitavad, et vastajad usaldavad vene kanaleid, vaid 2% küsitlustest suhtuvad nendesse negatiivselt. Eesti lõimumiskava seab eesmärgi, et enamik inimestest, kelle emakeel ei ole eesti keel, hakkab enam kasutama eestikeelseid teabevahendeid (Üldmonitooring 2010, kokkuvõte) ning see soodustab integreerumist Eesti ühiskonda. Seda ka peab oluliseks Ahokas (2013), kes peab integratsiooni protsessi takistavaks teguriks kultuuridevahelise pädevuse puudumist.

Kaasaegses ühiskonnas kasvab üha enam vajadus analüüsida erinevate etniliste gruppide haridusvõimalusi, eelkõige keeleoskuse saavutamise osas. Eesti keele oskus on kriteerium, mille alusel otsustakse, kas Eestis elavad mitte-eestlased on valmis Eesti ühiskonnaga integreerumiseks või mitte (Proos, 2000). Keeleoskus annab parema positsiooni tööturul ning vähemused võivad konkureerida samal positsioonil põlisrahvaga. Lisaks sellele kehtestati 1995. aastal õpetajate eesti keele oskuse nõuded ja loodi selle kontrollimiseks Eesti Keele Instituut ja Keeleinspeksioon, et testida õpetajate keeleoskust (Kiilo & Kutsar, 2012). Selle otsuse tähendus tuleneb Pierre Bourdie (1982) keele kui sümboolse võimu ja tegevuse vahendi tõlgendusest ning üks kõige olulisem Eesti haridussüsteemi eesmärke on luua vajalikud tingimused selleks, et vahendada ja väärtustada riigikeelt ühiskonnas (Eesti Arengukava 2011-2017). Autor on arvamusel, et hea eesti keele oskus annab noortele võimaluse saada Eestis kõrgharidus ja rakendada saadud oskusi igapäevaelus. Vähene eesti keele oskus on vene noortele tihti takistuseks kõrghariduse omandamisel. Seoses sellega näeb

autor uurimuseprobleemina venekeelsete koolide õpilaste valmisolekut osaleda Eesti ühiskonnas ning õppida eesti keeles Eesti kõrgkoolides.

Programm “Integratsioon Eesti ühiskonda 2000-2007” püstitas eesmärgiks parandada eesti keele oskust mitte-eesti elanikkonnas nii noorte kui ka täiskasvanute seas, tänu millele 2005. aastal 42% venekeelsetest elanikest suhtlesid eesti keeles kesktasemel. Viimastel aastatel on riigikeele oskus täiskasvanute seas jäänud stabiilseks ning noorte hulgas on see märgavalt kasvanud (Pavelson et al., 2006). Muret tekitav pool pole keele valdamine, vaid aineteadmiste saamine võõras keeles (Pavelson et al., 2006). Masso ja Kello (2012) uurimuses „Vene õppekeele koolide valmisolek eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminekuks“ pöörasid tähelepanu raskustele, mis võivad teisekeelse aineõppe puhul esineda. Uuringus osalenud õpilased märkisid, et eestikeelse aineõpetuse käigus on esinenud mitmeid probleeme, eelkõige aine õppimises, õppimisele kuuluvas ajas, õpitulemustes, keeleoskuses, tunni sisu mõistmises ja tunnis osalemises.

Sihtasutuse Innove poolt esitatud statistika andmed riigieksamite kohta näitavad, et 2010. aastal oli eesti keele teise keelena eksami keskmine tulemus 57,6 punkti. 2011. aastal oli tulemuste keskmine 57,8 punkti ning 2012. aastal – 59.1 punkti. (Sa Innove, s.a.). Vastavalt määrusele on eesti keele tasemeeksami sooritatud, kui eksaminand on saanud vähemalt 60 protsenti võimalikust punktisummast, kusjuures ühegi osaoskuse tulemus ei tohi olla 0 punkti (Eesti keele tasemeeksameid korraldava asutuse määramine ja tasemeeksamite ülesehitus ning läbiviimise kord § 7 lg 2). Autor on arvamusel, et statistika andmed näitavad, et iga aastaga kasvab keskmine punktide summa, kuid jääb ikkagi natukene alla piiri (vähem kui 60 punkti).

Kuna uuringu tulemused näitavad, et mitte-eestlaste keeleoskus on nõrk ning nende osa tööturul on pole võrdne võrreldes eestlastega, oli Eesti lõimumiskava 2008-2013 üheks oluliseks eesmärgiks eesti keele testi tulemuste parandamine (Eesti lõimumiskava 2008-2013, 2008). Tallinna Haridusameti hariduskorralduse teenistuse direktor Meelis Kond mainib, et õpetajate integratsioon Eesti ühiskonda on väga oluline aspekt (Kond, 2008). Ta ütleb, et õpetajatel peab olema adekvaatne arusaam eesti ajaloost, kultuurist ja ühiskonnast ning nad peavad selle arusaama kujundama ka õpilaste vaadetes. Autor on arvamusel, et kui õpetajatel on negatiivne suhtumine toimuvasse, siis see mõjutab otseselt õpilaste arusaamist eesti ühiskonnast.

Eesti keele arengukava 2011-2017 (2009) oluliseks eesmärgiks on tagada edukas õppimine kõrgkoolis eesti keeles nendele gümnaasiumilõpetajatele, kelle emakeel ei ole eesti keel. Samuti on plaanis tagada muukeelsete koolide lõpetajate eesti keele oskus tasemel, mis lubaks jätkata õpinguid eesti keeles (põhikooli lõpetajatel B2 tase ja gümnaasiumi lõpetajatel C1 tase), seda ka piirkondades, kus eesti keele keskkond puudub. Autori isiklik kogemus (lõpetanud vene õppekeele kooli) näitab, et ainult eesti keele oskus ei olnud piisav, et õppida eesti keelses keskkonnas. Samuti näitab 2011. aasta Eesti ühiskonna integratsiooni monitoring et: „*Enam kui pool (54%) vene emakeelega inimestest on seisukohal, et venekeelsetele noortele pole kõrgharidus eesti noortega võrdväärselt kättesaadav.*” (Masso, Kirss & Kriger, 2011). Seepärast on autor arvamusel, et on oluline uurida, kuidas gümnaasiumi ja põhikooli lõpetajad on valmis õppima eestikeelses õppeasutuses.

Haridus- ja Teadusministeeriumi (2010) andmetel on Eestis 62 vene õppekeele või kakskeelset gümnaasiumi. Kahe õppekeele koolides valitseb olukord, kus emakeel ja vähemuskeel on tasakaalus ning see võimaldab lastel omandada kakskeelsuse nii kõnes kui ka kirjas (Baker, 2005). Kakskeelses ja multikultuurses keskkonnas saab laps kahe keele õppe kogemuse (või kaks keeleõppe kogemust). Esimeseks kogemuseks on emakeele õppimine, mis toimub sünnist saadik vanemate ja lähisugulaste abil. Teiseks kogemuseks on teise keele õppimine, mis toimub väljaspool kodu. Multikultuurses keskkonnas on väga tähtsal kohal ka lapse enesehinnang, kuna lastel, kellele tundub, et nad ei kuulu kumbagi kultuuri, võivad tekkida tõrjutuse ja identiteedi probleemid, mis omakorda põhjustavad suhtlemisprobleeme kaasõpilastega ning samuti õpetajatega (Genc, Glover & Yazıcı, 2010).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Teemakohase kirjandusega tutvudes selgus, et vene emakeelega inimesed on seisukohal, et venekeelsetele noortele pole kõrgharidus eesti noortega võrdväärselt kättesaadav (Masso, Kirss & Kriger, 2011). Eesti Lõimumiskava 2008-2013 (2008) visioonieesmärkide saavutamise korraldatud uuringus selgus, et venekeelset rahvastikku iseloomustab meediaruumi eraldatus. Samuti selgus, et viimaste aastate riigikeele oskus õpilaste hulgas on kasvanud, kuid muret tekkitav on aineteadmiste saamine (Pavelson et al., 2006). Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja, kuidas on muukeelsed abituriendid hindavad oma valmidust

Eesti ühiskondlikus elus osaleda ja riigikeeles kõrgkoolis õppida ning millised on sellega kaasnevad probleemid.

Eesmärgist tulenevalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

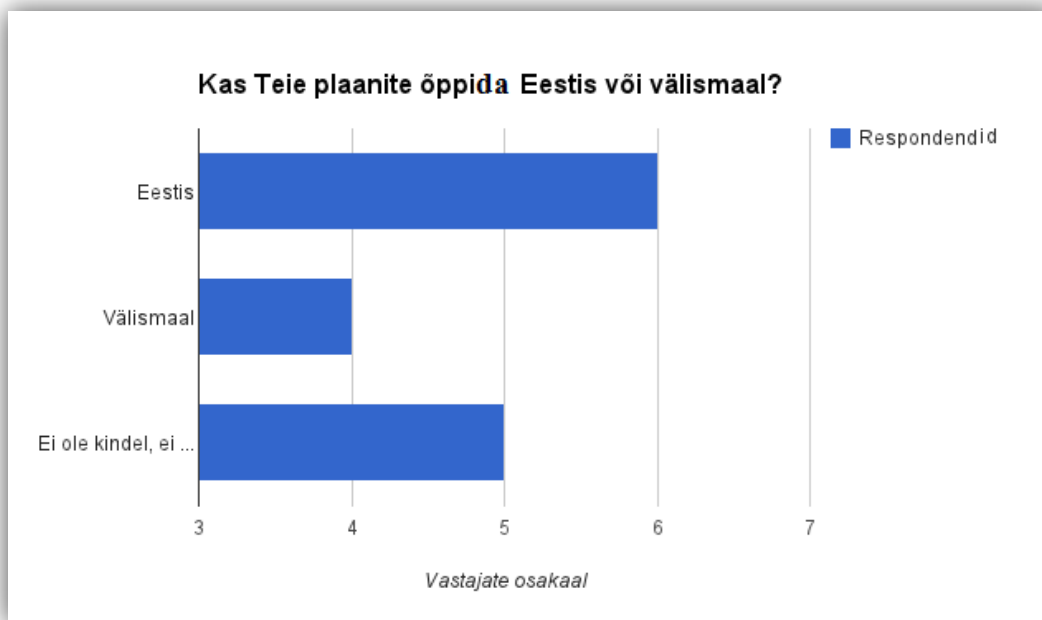
1. Milline on muukeelsete abiturientide arvates nende kokkupuude eesti keelega?
2. Milline on abiturientide arvates üleminek eestikeelsele õppele?
3. Kuidas nad on enda arvates kaasatud ühiskondliku tegevusse ja ühiskonna ellu?
4. Missugused on muukeelsete õpilaste valikud pärast gümnaasiumi lõpetamist?
5. Kuidas on muukeelsed abiturientid enda arvates valmis õppima eesti keeles kõrgkoolis?

Metoodika

Empiirilise materjali kogumiseks olen valinud kvalitatiivse meetodina poolstruktureeritud küsitluskavaga fookusgrupi intervjuu. Kvalitatiivset meetodit kasutan seetõttu, et antud teema on uurimisobjektina uus ning kuna oluline on teada saada vene õppekeelega õpilaste arvamused ja nägemused valmidusest õppida riigikeelses kõrgkoolis, siis sobib meetodiks just kvalitatiivne uurimisviis. Meetodi valikul pidasin silmas ka fakti, et kvalitatiivne uurimisviis paneb rõhku sõnade tähendustele ning uuritavate kogemustele ja arusaamadele, mis võimaldavad hiljem teha kuuldust tõlgendusi ja järeldusi (Laherand, 2010).

Valim

Uurimustöö valimi moodustasid ühe Tallinna vene gümnaasiumi 12. klassi õpilased, kes kavatsevad jätkata oma õpinguid Eesti ülikoolides või pole veel kindlad, kuhu edasi minna õppima ning kooli juhtkond. Alguses viidi Google Drive vahendusel läbi küsitlus, eesmärgiga uurida abiturientide tulevikuplaane ning valida nende hulgast need, kes saavad osaleda individuaalses intervjuus. Kokku vastasid 31 õpilasest 15 ning nendest kavatsevad Eestis õpinguid jätkata 6 õpilast ning 5 ei ole veel kindlad või pole veel otsustanud. Pärast võeti ühendust nendega, kes plaanivad jätkata oma õpinguid Eestis või ei ole täpselt oma valikuid teinud ning neist oli 5 õpilast valmis osalema anonüümses intervjuus.

Joonis 1. Abiturientide plaanid pärast üldhariduskooli lõpetamist

Järgnevalt võeti ühendust kooli juhtkonnaga. Kooli õppealajuhataja oli valmis osalema kontrollintervjuus. Edaspidi lepiti kokku aeg, mida lükati mitu korda edasi seoses kooli õppetöö ümberkorraldamisega. Lõpuks tuli õppealajuhajalt pakkumine vastata küsimustele kirjalikult ning see kinnitati vastu.

Mõõtevahendid

Andmekogumise meetodina otsustati korraldada poolstruktureeritud intervjuu, kus küsimused on täpselt formuleeritud, kuid vajadusel võib nende järjestust intervjuerimise käigus muuta, täpsustada või esitada täiendavaid küsimusi. Uuriija jagas uuritava probleemi teoreetilise tausta alusel intervjuuküsimused osadesse. Intervjuu küsimused jagunesid kolme blokki (Lisa 1): 1. bloki küsimustega uuriti, mis on lõimumine õpilaste arvates ja kuidas see toimib vene õppekeele koolides; 2. bloki küsimustega uuriti õpilaste kaasatust ühiskondliku tegevusse ja ühiskonna ellu; 3. bloki küsimustega uuriti õpilaste valikut pärast gümnaasiumi lõpetamist ja nende valmidust õppida eestikeelsetes õppeasutuses. Kõik küsimused olid esitatud eesmärgiga analüüsida ja leida vastused püstitatud uurimuse püstitatud küsimustele. Intervjuu küsimused koostati lähtudes uurimuse eesmärkidest, probleemist ning uurimisküsimustest.

Kontrollintervjuu küsimused (Lisa 2) on struktureeritud ja kinnised, milles osales Tallinna vene gümnaasiumi õppealajuhataja. Kontrollintervjuud kasutati selleks, et kontrollida saadud tulemusi ning selleks, et lisada uut informatsiooni. Kontrollintervjuu küsimused olid otseselt seotud õpilaste intervjuu küsimustega ning kajastasid selliseid teemasid: lõimumise protsess koolis ning sellega kaasnevad probleemid ja lahendused, õpilaste keeletase, õpetajate keeletase ning kompetentsi ja õpilaste karjäärivalikud ning valmidus õppida eesti keelsetes asutustes.

Uurimustöö autor lähtus intervjuu küsimuste koostamisel ja sõnastamisel kõigepealt uuritavate vanusest. Intervjuu läbiviimiseks on kasutatud Gillhami (Laherand, 2008) järgi nelja faasi:

- Sissejuhatav faas. Selgitatakse, miks just neid õpilasi küsitleti. Tutvustatakse intervjuu läbiviimise eesmärki, seletatakse kui kaua intervjuu võib kesta ning miks intervjuu salvestatakse;
- Intervjuu alustamise faas. Üldandmete kogumine;
- Intervjuu põhiosa faas, mille käigus esitatakse tegelikke küsimusi;
- Intervjuu lõpu faas. Kokkuvõtte tegemine intervjuus räägitust. Oluline on rõhutada seda, et intervjuueeritava roll ja panus on väga tähtis;

Protseduur

Intervjuu korraldamisel on vaja pöörata tähelepanu küsimustiku struktuurile ning mõõtevahendit tuleks eelnevalt testida (Borgers et al., 2000). Instrumendi sobivuse ja kohasuse kontrollimiseks otsustas autor läbi viia pilootintervjuu ühe 12. klassi õpilasega, kellega intervjuueerija ei olnud kunagi kohtunud. Pilootintervjuu tulemusena otsustati teha mõningaid muudatusi. Eelkõige tõlgiti intervjuu küsimustik vene keelde ning otsustati intervjuu vene keeles korraldada, kuna pilootintervjuus oli intervjuueeritav liiga kinnine ning vähene keeleoskus piiras arvamuse avaldamist ning küsimustele vastamist.

Andmete kogumine toimus vahemikus september 2013–mai 2014. Intervjuud kestsid ajaliselt 14–30 minutit. Intervjuud viidi läbi koolipäeva jooksul eraldi klassiruumides, et kindlustada intervjuudel antud vastuste anonüümsus. Anonüümsuse tagamiseks ei küsitud intervjuus isiklike andmeid ning bakalaureusetöös ei avalikustata uurimuses osalenud kooli nime. Uuritavate konfidentsiaalsuse tagamiseks tähistati intervjuueeritavad järgnevate koodidega: ÕPI1, ÕPI2, ÕPI3, ÕPI4, ÕPI5. Intervjuude salvestamiseks kasutati kahte diktofoni

tagamaks andmete jäädvustamine. Õpilasi informeeriti sellest, et andmeid kasutatakse vaid antud töö tarvis ning kinnitati, et küsitlus on anonüümne. Uurimuses osalemine oli vabatahtlik. Uurimuse käigus kogutud andmeid töötles ainult autor ise. Kogutud andmed sisestati programmi Microsoft Office Word 2007.

Andmeanalüüsi meetodina kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Sisuanalüüs keskendub meedia tegelikule sisule ning sisemistele funktsioonidele. Seda kasutatakse, et analüüsida sõnu, ideid, teemasid, väljendeid, sümboleid, lauseid ning neid objektiivselt mõõta (Virkus, 2010).

Sisuanalüüs on üldine termin erinevate uurimuste strateegiate seletamiseks, mida kasutakse teksti analüüsimiseks (Powers & Knapp, 2006). See on süstemaatiline kodeerimise ja kategoriseerimise viis, eesmärgiga uurida suurt hulka tekstilist informatsiooni (Gbrich, 2007). Sisuanalüüsi eesmärk on selgitada teksti sisu, uurides kes mida ja kellele ütleb ning kuidas ütleb (Bloor & Wood, 2006). Elo ja Kungas (2008) väidavad, et sisuanalüüsi peamine eesmärk on seletada nähtusi kontseptuaalses vormis, mille puhul kasutatakse olulise tähenduse leidmiseks koodide sagedust.

Elo & Kyngas (2008) jagasid sisuanalüüsi kolmeks osaks: ettevalmistus, organiseerimine ja analüüs.

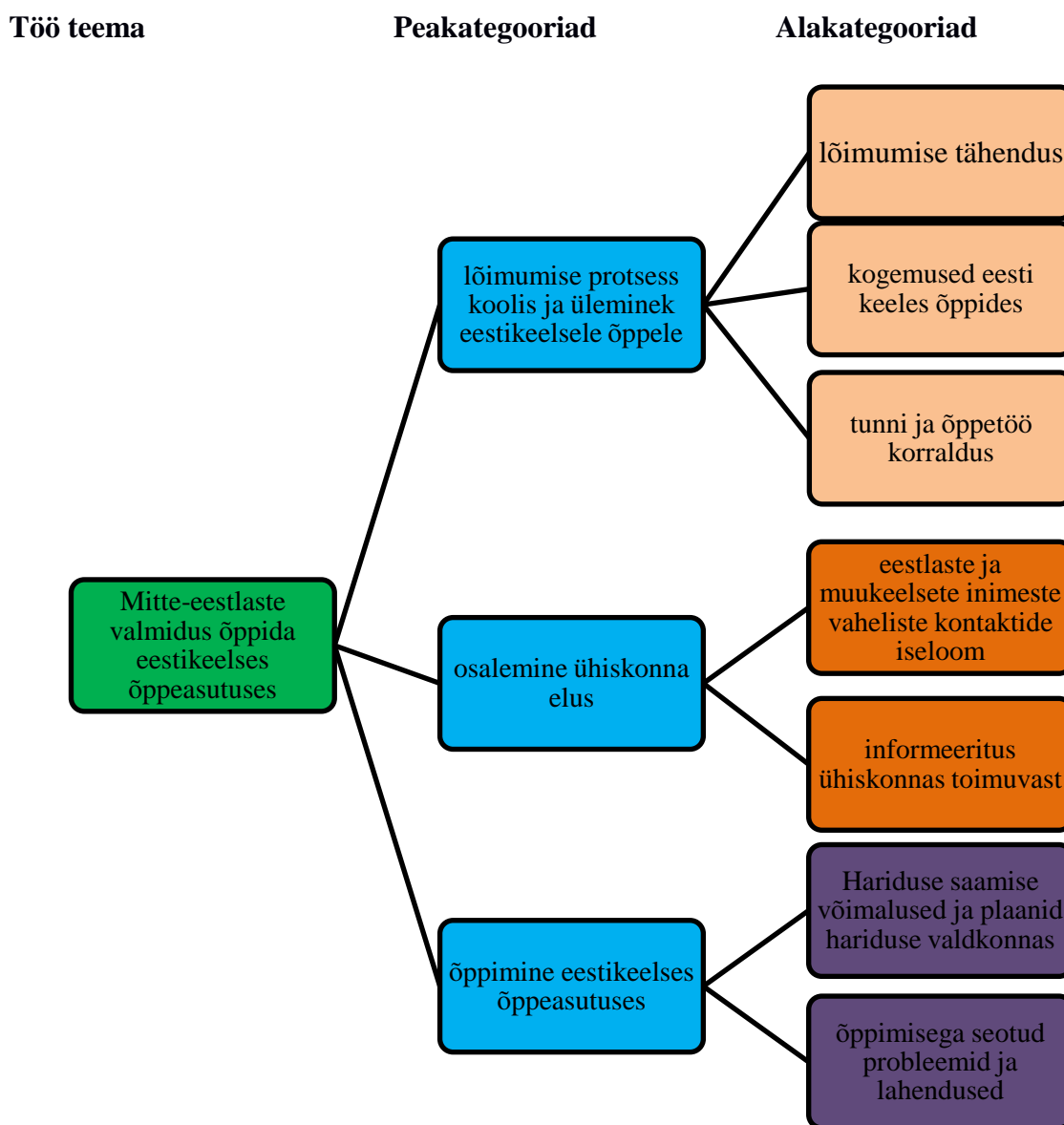
Ettevalmistus: teemasse süvenemine ja tervikliku tähenduse saavutamine. Uuriija transkribeerib intervjuud, lugedes protokollid mitu korda läbi loob tervikliku pildi (tähenduse). Enne järgmisele osale üleminekut valib uuriija uurimuse viisi lähtudes kategooriatest ja teemadest. Lähtuvalt teoreetilisest alusest süvenedes teemasse, koostas käesoleva töö autor intervjuu küsimused uurimuse probleemi ning uurimusküsimuste alusel. Järgnevalt viidi läbi intervjuud, millega oli palju raskusi kuna õpilastega aja kokkuleppimine oli keeruline. Edasi viidi läbi kontrollintervjuu, eesmärgiga kontrollida saadud tulemusi ja lisada uut informatsiooni.

Organiseerimine: kodeerimine, koodide jagamine alakategooriate/alateemade või kategooriate ja teemade järgi ning ilmnunud kategooriate klastrite omavaheline võrdlemine ja uurimuse üldine kirjeldus koodide moodustamise kaudu. Üldise uurimuse teema kirjelduse sõnastus tekitatud kategooriate ja alakategooriate abil. Andmetest, mis saadi intervjuude käigus, märgistati ja eristati tähendusüksused, mille alusel loodi alakategooriad eesmärgiga paremini töödelda kogutud andmeid. Jagamine toimus mitmekordse intervjuu

transkriptsioonide lugemise käigus. Analüüsiühikuks valiti alguses kitsamalt lause, seejärel laiemalt kogu selle teema kohta käiv vastus transkriptsioonis.

Analüüs: Eelmiste etappide tulemuste aruanne, kus tulemused võivad olla esitatud kontseptuaalsete süsteemide, sisuliini või mõistekaardi kaudu. Iga intervjuu andmed analüüsiti eraldi, toetudes uurimisküsimustele, eesmärgiga keskenduda konkreetse indiviidi tähendusele. Järgnevalt täiendati alakategooriad lähtuvalt teoreetilisest alusest. Lõpuks vaatas uurija intervjuude transkriptsioonid veelkord läbi, et saada ülevaade, kas koostatud kategooriad on kooskõlas kogutud andmete mitmekülgsusega. Andmete analüüsi tulemusena saadi kolm peakategooriat. Kategooriate jaotusest annab ülevaate joonis 2. Lõpuks koostati intervjuude analüüs, mis toetas seoste loomist, tõlgendamist ja üldistamist.

Tuleb märkida, et kvaliteetne andmeanalüüs sõltub kogutud andmetest, seepärast vastutab uurija andmete kogumise eest, et kogu materjal oleks sobiv huvitavate tulemuste esitamiseks (Vaismoradi, Turunen & Bondas, 2013).

Joonis 2. Pea- ja alakategooriate jaotus

Viimase etapina valiti intervjuu transkriptsioonidest välja teemakohased tsitaadid, mis kirjeldasid uurimuses kogutud andmeid võimalikult hästi. Järgnevalt esitatakse uurimistöö tulemused kolme peakategooria kaupa. Käesoleva uurimustöö tulemused ja arutelu on esitatud erinevates peatükkides.

Tulemused

Intervjuud õpilastega

Lõimumise protsess koolis

Esimese bloki küsimustes uuriti õpilaste arvamust järgnevatel teemadel: mis on lõimumine ja kuidas see toimib vene õppekeelega koolides, milline on õpilaste kokkupuude eesti keelega ning sellega kaasnevad probleemid ja lahendused. Esimesest peakategooriast moodustuvad kolm alakategooriat: lõimumise tähendus, kogemused, mis saadi õppides eesti keeles ning tunni- ja õppetöö korraldus. Järgnevalt esitatakse tulemused alakategooriate kaupa.

Lõimumise tähendus

Õpilaste arvamused integratsiooni tähenduse kohta olid erinevad. Ühed väidavad, et nende arvamusel tähendab integratsioon ühiskonnast eraldatute gruppide sidumist, mille puhul kõik peavad valdama eesti keelt ja suhtlema eestlastega. Nad rõhutavad, et integratsiooni puhul on vaja inimesed ühendada nii, et nad elaksid edukalt, sõbralikult ja tolerantselt. Teised aga ei suutnud mõistet lahti seletada.

„Noh, kui kõik rahvused elavad ühes riigis...nagu ühises sfääris(...)Nagu kõik peavad eesti keelt oskama, kui nad tahavad siin elada (...)on võimalus eestlastega suhelda.“ (ÕPI1)

„Integratsioon tähendab erinevate mentaliteetide, erinevate kultuuridega inimeste juurdumist.“ (ÕPI2)

Kogemused eesti keeles õppides.

Õpilaste intervjuutulemused näitasid, et õpilased õpivad koolis eesti keeles järgmiseid aineid: bioloogia, ajalugu, eesti kirjandus, ühiskonnaõpetus, muusika, inimeseõpetus, kehaline kasvatus. Uuritavad on õppinud eesti keelt erinevalt: 4–12 aastat, kuid kinnitavad, et alguses eesti keeles õppides ilmnemid raskused ning edaspidi läks aina lihtsamaks ja nüüdseks probleeme pole.

„Noh, tegelikult ma õpin eesti keelt umbes 10 aastat. Kuid tegelen sellega tõsiselt ainult neli aastat. (...) Alguses oli raske, väga raske... (...). Ning ütlen, et teadmised on paranenud kui

eesti keel läks paremini. Mina nagu... mina hakkasin kasutama mingisuguseid sõnad, näiteks, mida olin õpikust lugenud või lihtsalt uusi sõnu“ (ÕPI2)

„Jah, ma tulin Venemaalt. Ja hakkasin eesti keelt õppima 9. klassis“ (ÕPI3)

„Eee...noh esimesest klassist...kui koolis hakkasime õppima. Samuti ma õpin järeleaitajaga umbes kaks aastat. (...)Noh, võib olla, bioloogia on raske. Aga üldiselt on kõik hästi“ (ÕPI 5)

Üks intervjuueritavatest väitis (ÕPI 1), et tunnid, kus õppekeel on eesti keel õpetatakse tegelikult vene keeles. Teiste intervjuude käigus see väide ei leidnud kinnitust.

„Nagu ma juba ütlesin, et peame seda ikka vene keeles. Nad peaksid olema eesti keeles aga on vene keeles“ (ÕPI1)

„Ta räägib ainult eesti keeles“ (ÕPI4)

„Bioloogias tegelikult räägib, kui me ei saa aru räägib vene keeles. Aga püüab eesti keeles rääkida“ (ÕPI 2)

Intervjuus osalenud õpilased tajuvad eesti keele õpingutega seotud probleeme erinevalt. Kõige sagedamini olid esitatud järgmised raskuspunktid: teksti mõistmine, sõnavara (terminoloogia), lauseehitus, harjumatus, segaduses olemine, keerulised õppematerjalid, ainult üldise informatsiooni meelde jäämine ning suur kodutööde maht. Vastajad rõhutavad, et võõrad terminid mittetundmine ja nende õppimine eesti keeles raskendab ainesisu mõistmist ning edaspidi seoste loomist, selgitamist või analüüsimist vene keeles. Õpilased väidavad, et tihti ei saada aru teksti sisust ja sellega kaasneb arusaamatus ja segadus.

„ Noh...võibolla olid mõned arusaamatused, kui midagi oli öeldud aga sina ei saanud aru. Või ülesande sisu, sul on vaja midagi teha aga see mis eesti keeles oli öeldud on arusaamatu“ (ÕPI 5)

„Mõnikord leian võõraid sõnu ja raskesti koostatud lauseid. Ning arusaamiseks on see mõnikord raske“ (ÕPI 4)

„Ma õppisin seda kõike vene keeles ja järsku pean eesti keeles õppima ja sõnavara on väike“ (ÕPI 1)

Õpilaste Eesti keeles õppimisega seotud probleemide lahendamisel peeti oluliseks täiendavate materjalide kasutamist (sõnastikud, õpikud). Oluliseks peetakse seda, et õpitav materjal oleks õpilastele arusaadav. Eranditult peeti oluliseks, et õpetaja selgitaks ja tõlgiks rasked mõisted või laused.

„Kui me ei saa aru, õpetaja selgitab ja tõlgib sõnad vene keelde“ (ÕPI2)

Tunni ja õppetöö korraldus

Uuritavate vastuste põhjal selgub, et järsk üleminek põhikooli ja gümnaasiumi õppeainete vahel on stressi tekitav. Lahenduseks tegi üks intervjueeritav ettepaneku õpetada enamusi aineid eesti keeles juba algkoolis.

„Võiks selle asjaga aga ikka esimesest klassist või isegi lasteaiast, sest meil on selline olukord, kus nagu kogu see ühek...esimesest klassist üheksani on nagu kõik vene keeles ja siis keegi ei räägi ja suurem osa üldse ei õpi, sest mõtlevad milleks on see ja siis tuleb gümnaasium (...) ja olukord kus mitte keegi mitte midagi ei saa aru“ (ÕPI1)

Õpilased on arvamusel, et kogu tunni ja õppetöö korraldus sõltub õpetajast, tema kogemusest ja pädevusest.

„Arvan, et see on iga õpetaja isiklik asi“ (ÕPI5)

„Kõik sõltub õpetajast, kuidas tema materjali ette toob“ (ÕPI4)

Küsimusele mida nende arvates võib tunnis teha teisiti, et õppetöö oleks paremini korraldatud ning ainesisu oleks paremini omandatud nimetati rühmatööd, interaktiivõpet, audiovisuaalse materjali kasutamist, õpetaja poolt lühikonspekti koostamiste ning lisamaterjali kasutamist sealhulgas venekeelseid õpikuid.

Osalemise ühiskonna elus

Teise bloki küsimustes uuriti õpilaste arvamust järgnevatel teemadel: õpilaste sõpruskond, vabaaja veetmine ning eesti keele roll selles, ühiskondlikku organisatsiooni kuulumine, meediavahendid. Teise peakategooria moodustavad kaks alakategooriat: muukeelsete ja eestlaste

vahelise kontaktide iseloom ja informeeritus ühiskonnas toimuvast. Järgnevalt esitatakse tulemused alakategooriate kaupa.

Muukeelsete ja eestlaste vaheliste kontaktide iseloom

Analüüsid detailsemalt intervjuueritavate arvamusi ilmens, et muukeelsete ja eestlaste kontaktides domineerivad ühised huvialakoolid, sport, kontaktid erinevate projektide ja ürituste raames ja töö. Sõprusringkonnal põhinevad kontaktid jäävad oluliselt maha, kuid tuttavaid on palju.

„Ma ei saa täiesti öelda, et mul on eesti keelseid sõpru. On mõned tuttavad, aeg...ajalt ma suhtlen nendega eesti keeles“ (ÕPI1)

„E...tõsiselt, pole. (...). Praegu ma töötan ning vahepeal tuleb rääkida eestlastega“ (ÕPI4)

„Sõpru pole, kuid tuttavaid on (...) me käime koos huvialaringis“ (ÕPI3)

Intervjuueritavad kinnitasid eranditult kõik, et nad ei ole ei eesti- ega venekeelsete organisatsioonide liikmed.

Informeeritus ühiskonnas toimuvast

Intervjuu vastustest lähtuvalt peab tõdema, et õpilased ei vaata eestikeelseid meediakanaleid ega loe eestikeelseid ajalehti või teevad seda väga harva. Peamiseks põhjuseks on huvi puudumine.

„Noh, eesti keelseid ajalehti loen üks kord kuus. Eesti keelseid kanaleid ei vaata.“ (ÕPI2)

„Eesti keelseid kanaleid ei vaata. (...) Mõnikord kui isa loeb kutsub ta mind enda juurde ning mina hakkan talle tõlkima. Aga endal huvi puudub“ (ÕPI3)

„Mõnikord loen ajalehti. Huvi pärast loen Delfit nii vene kui ka eesti keeles“ (ÕPI5)

Vastajate hulgast vaatavad mõned ikkagi eestikeelseid saateid, peamiselt Eesti uudiseid. Nende arvates mõistavad nad üldist informatsiooni eesti keeles.

„Muidugi mitte kogu materjal, mida nad seal kajastavad, kuid osaliselt, jah“ (ÕPI4)

Õppimine eestikeelses õppeasutuses

Kolmanda bloki küsimustes uuriti õpilaste arvamust järgnevate teemade kohta: õpilaste tulevikuplaanid, ülikoolis eesti keeles õppimisega kaasnevad probleemid ja nende lahendused, hariduse saamise mõjutegurid ja valmidus õppida eestikeelses õppeasutuses. Kolmel peakategoorial on kaks alakategooriat: hariduse võimalused ja plaanid ning õppimisega seotud probleemid ja lahendused. Järgnevalt esitatakse tulemused alakategooriate kaupa.

Hariduse saamise võimalused ja plaanidhariduse valdkonnas

Eelküsimustikus, kus küsiti nende tulevikuplaanide kohta, et kas nad kavatsevad õppida Eestis või välismaal, mainisid kõik interjueeritavad, et kavatsevad jääda Eestisse. Intervjuu käigus selgus, et mõnel on plaanid muutunud ning nad soovivad Eestist lahkuda või nad pole veel täiesti kindlad. Intervjuudes väitsid uuritavad, et soovivad õppida Eestis, Saksamaal või Venemaal. Põhjuseks miks õpilased välismaal õppida soovivad mainisid nad kõige rohkem võimalust maailma näha ja saada uusi kogemusi.

„Kuna ma olen veel noor, tahan nagu midagi näha selles maailmas“ (ÕPI1)

„Ma tahan arstiks saada, aga Saksamaal on väga hea ülikool“ (ÕPI2)

Intervjueeritavate seisukohalt sõltub kõrghariduse saamine keeleoskusest eksamitulemustest, hinnetest, finantsidest ja teadmistest. Esines ka seisukoht, et mõjuvaks teguriks on huvialad ja kooliväline tegevus.

“Ma arvan, et kõige olulisemad on eksamite tulemused...eee...hinded ning samuti ma arvan, et mõjutab eesti keele tase” (ÕPI4)

“Eesti keel mängib suurt rolli. Peamist rolli. Kui ei oska eesti keelt, siis ei saa ülikooli sisse astuda. (...). Mõjutab minu keskminne hinne, minu huvialad, minu...eee...aktiivsus, ...ehk kooliväline tegevus” (ÕPI2)

“Võibolla minu õppetulemused. Ma arvan, et ma saan õppekoormusega hakkama, kuid raske öelda, mis ees ootab” (ÕPI5)

Õppimisega seotud probleemid ja lahendused

Uuritavate arvamused õppimisega seotud probleemide kohta ülikoolis langesid kokku. Peamisteks probleemideks nimetati: võõras terminoloogia mittetundmine, vähene sõnavara ning konkurents.

„Ikka nagu ma juba ütlesin koolis ja ülikoolis on probleem – sõnavara. Et rääkida ma ikka saan aga mõndasid spetsiifilisi sõnu ei tea ning ülikoolis on neid päris palju“ (ÕPI1)

„Eesti keel, nimelt terminoloogia. Tõenäoliselt selles ongi probleem“ (ÕPI5)

„Nähtavasti konkurs. Nähtavasti konkurents, ma arvan. (...). Samuti eesti keel, kuna materjal on raske ning uued mõisted ja terminid ning see tekitab raskusi arusaamises“

Esines ka seiskoht, et probleem on pigem suhtlemises ja sõprade leidmises ning raske on leida inimest, keda saab usaldada. Üks uuritavatest arvas, et võib tekkida alaväärsusekompleks, sellepärast, et keele tase on madalam kui eesti üliõpilastel ning teised ei võtaks teda oma sõpruskonda kuna ta on teise kultuuri esindaja.

„Kõige hullem, et võib olla ma jään eesti ühiskonnas väljatõugatuks, sest ma ei suuda nendega suhelda eesti keeles nii hästi nagu nemad saavad. Hakkab arenema alaväärsusekompleks ning kui ma suudan astuda üle ja hakkama saama siis võib olla kuidagi ma saan teiste üliõpilaste ringkonda siseneda ning eriala omandada. Kuid mulle tundub, et siis kui ma astun ülikooli sisse, leian sõprusringkonna, täiustan oma keeleoskust, siis mul probleeme ei ilmne. Kuid mulle tundub, et mitte iga ringkond võtab endale sisse inimest, kes on teistsugune, tal on teistsugune kultuur, kui saab nii öelda“ (ÕPI2)

Uuritavate arvamus probleemide lahenduste kohta jagunes kaheks. Ühed väidavad, et probleemid hääbuvad ise mõne aja jooksul, kuna õppides ülikoolis nad saavad kogemuse, mis aitab tekkinud probleeme iseenesest lahendada.

„Kahe või kolme kuuga see probleem kaob, minu arvates“ (ÕPI1)

“Õppides eesti keeles hakkab järk-järgult lihtsamaks ja lihtsamaks minema” (ÕPI4)

Teised aga arvavad, et lahenduseks on eesti keele õppimine ja ettevalmistus sõltuvalt teaduskonna valikust.

“On vaja valida teaduskond ning vastavalt sellele ette valmistada õppimiseks. Mitte ainult kooli tülles...eee....ülikooli sisse, kuid eelnevalt õppida, seda mida tulevikus hakkad õppima, mingisugust terminoloogiat eesti keeles“ (ÕPI5)

„Ma arvan ainult siis kui kramplikult õppida ja palju aega eesti keele õppimisele pühendada“ (ÕPI 3)

Küsimusele, kas õpilased on nende arvates valmis õppima eestikeelses õppeasutuses, nõustusid õpilased eranditult, et suudaksid õppida eesti keeles. Intervjueeritavate arvates on oluline eelnevalt aimata probleeme, millega nad võivad kokku puutuda ülikoolis ning arutada probleemide lahendusi.

Arvan, et ma saan hakkama teades eelnevalt probleeme, millega ma võin ülikoolis kokku puutuda“ (ÕPI2)

Intervjuu õppealajuhatajaga

Küsimusele kuidas toimub integratsiooniprotsess koolis vastas intervjueeritav, et integratsioon toimib õppe- ja klassivälise tegevuse kaudu, mis sisaldab projektitegevust, Eesti kuulsate erinevatel aladel (poliitika, sport jne.) töötavate inimestega kohtumiste korraldamist õpilastele ja õpetajatele. Õppealajuhataja väidab, et koolis õpetatakse aineid LAK-metoodika järgi. Tema vastused näitavad, et kooli esimeses ja kolmandas astmes õpetatakse eesti keelt kolm korda nädalas, lisaks on üks kord suuline eesti keel, teises astmes õppetatakse eesti keelt 4 korda nädalas ning gümnaasiumis on kokku 12 kursust.

Intervjueeritava arvates on abiturientide eesti keele tase üsna kõrge. Õpilased osalevad erinevates viktoriinides, konkurssidel ja projektides, kus nad saavad oma eesti keele suhtlemisoskusi arendada. Peale selle rõhutab vastaja, et eesti koolidega toimub õpilasvahetus.

„Viimased aastad riigieksami tulemuste keskmine on 79-82 punkti, osad õpilased sooritavad C1 taseme eksami juba 11. ja 12. klassis.“

Õppealajuhataja meenutas, et peamised probleemid, millega õpilased eesti keeles õppides kokku puutuvad on terminoloogia omandamine ning võõrkeeles oma mõtete

väljendamine arutelude käigus, esmajoones humanitaarainetes. Lahendusteks pakkus ta terminoloogia kasutamist põhikoolis, aktiivsete õppemeetodite kasutamist, õpetajate osalemist täiendusõppel.

Intervjueeritav väidab, et koolis õpetavad eesti keeles kompetentsed spetsialistid, kes on keelekandjad või kes valdavad eesti keelt C1 tasemel ning kes on läbinud spetsiaalse ettevalmistuse täiendusõppes.

Intervjuu lõpus mainis õpealajuhataja, et umbes 50-60% abiturientidest ei lahku Eestist ning jätkavad õppimist Eesti ülikoolides. Nad valivad oma karjääri tulevikus vastavalt oma huvidele. Tema arvates on suurem osa õpilastest valmis ülikoolis õppima eesti keeles.

Arutelu

Diskussioon

Uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas muukeelsed abiturientid hindavad oma valmidust Eesti ühiskondlikus elus osalemiseks ja riigikeeles kõrgkoolis õppimiseks ning millised on sellega kaasnevad probleemid. Töös oli püstitatud viis uurimisküsimust, mille puhul sooviti selgitada milline on muukeelsete abiturientide arvates nende kokkupuude eesti keelega, milline on üleminek eestikeelsele õppele; kuidas nad on enda arvates kaasatud ühiskondliku tegevusse ja ühiskonna ellu; missugused on muukeelsete õpilaste valikud pärast gümnaasiumi lõpetamist; kuidas on muukeelsed abiturientid enda arvates valmis õppima eesti keeles kõrgkoolis.

Uuringu tulemused näitavad, et õpilaste arvates tähendab lõimumise protsess ühiskonnast eraldatute gruppide sidumist. Selline ühesuunaline arusaam viitab assimileerumisprotsessile (Ahokas, 2010). Teisest küljest seisneb intervjueeritavate arvamus selles, et integratsiooni protsess peab tagama ühe riigi inimeste eduka, sõbraliku ja tolerantse kooselamise. „*Euroopa kolmandate riikide kodanike lõimumisarutelude aruanne*“ toob välja lõimumise protsessi probleemiks olukorra, kus haridussüsteemis ei anta piisavalt teadmisi ega väärtusi kultuuriliselt mitmekesise ja salliva Eesti ühiskonna kujunemiseks (Uus & Kaldur, 2013). Õpilaste arvamust kinnitab ka Raivo Vetik (2011), kes väidab, et lõimumine eeldab koostegemist ja see mingil määral juba toimib. Intervjueeritavate arvates on oluliseks

tunnuseks keele valdamine ja suhtlemine. Eesti lõimumiskava (2008-2013) soovitud tulemuseks oli keeleoskuse omandamine (Eesti lõimumiskava 2008-2013, 2008). Tuleb mainida ka seda, et intervjuudes rääkisid abiturientid, et üleminek eestikeelsele aineõppele oli väga järsk ning nad soovivad eesti keele õpetamisega alustada juba algkoolis, et protsess toimiks sujuvalt.

Vastavalt Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt esitatud andmetele hakati 2007/08 õppeaastal vene koolides õpetama eesti keeles kas eesti kirjandust ja muusikat või ühiskonnaõpetust. Õppeaastal 2009/2010 määrati eesti keeles kohustuslikuks õppeaineks eesti kirjandus, muusika ja ühiskonnaõpetus. Aastal 2010/11 lisandus lisaks ülaltoodud ainetele Eesti ajalugu ja aastal 2011/12 – geograafia. Edaspidi pidi kool ise valima ained, et kokku õpetataks eesti keeles 60% minimaalsest kohustuslikust kursuste arvust (Haridus- ja teadusministeerium, korduma kippuvad küsimused). 2011/12. õppeaastal ja sellele järgnevatel õppeaastatel õpetatakse gümnaasiumiastmes eesti keeles vähemalt eesti kirjanduse üht kursust, ühiskonnaõpetuse kaht kursust, muusika kolme kursust, Eesti ajaloo kaht kursust ja geograafia kolme kursust, millega kool tagab gümnaasiumiastme õppekavas eestikeelse õppe vähemalt 57 kursuse ulatuses, mis moodustab 60% gümnaasiumiastmele kehtestatud väikseimast lubatud õppemahust (Haridus- ja Teadusministeerium, 2008). Õpilaste ja õppealajuhataja poolt nimetatud ained, mida õpetatakse eesti keeles: loodusõpetus, inimeseõpetus, muusika, ühiskonnaõpetus, ajalugu, bioloogia, Eesti kirjandus ja kehaline kasvatus. Huvitav, et käesolevas koolis ei õpetata geograafiat eesti keeles, kuigi alates 2011/12 õppeaasta peab see olema eesti keeles.

Kontrollintervjuu õppealajuhatajaga näitas, et lõimumise protsess koolis toimub õppe- ja klassivälise tegevuse kaudu (projektitegevus, tuntud eesti ühiskonnategelastega kohtumiste korraldamine jne.). Ta rõhutab seda, et nii õpilased kui ka õpetajad osalevad lõimumiseprotsessis. Selline vene kooli tegevus näitab, et kool peab lõimumist väga oluliseks protsessiks ning suhtub sellesse väga tõsiselt. Ahokas (2013) nimetab lõimumise protsessi takistavaks teguriks kultuuridevahelise pädevuse puudumist.

Raskused ilmnesisid nii aine õppimise, õppimisele kuuluvas ajas, hinnete kui ka tunni üldise väsitavuse osas. Õpilaste küsitluses selgus, et terminite mitte tundmine ja nende õppimine eesti keeles raskendab ainesisu mõistmist. Õppealajuhataja hinnangul on raskuspunktideks nimetatud ka osalemist ja kaasarääkimist tunnis, eriti humanitaarainetes.

Sarnaselt Kello ja Maso (2012) poolt läbiviidud uurimuse „Vene õppekeele koolide valmisolek eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminekuks“ viitavad ka käesoleva töö tulemused eestikeelse aineõpetuse käigus mitmetele probleemidele.

Seega võib eelneva põhjal järeldada, et õpilased on kaasatud lõimumisprotsessi ning mõistavad selle sisu ja kuigi protsess ei toimu nii nagu seda soovitakse on siiski võimalik asja parandada arvestades probleemide sisu ja otsetarbekate lahenduse leidmist.

Teise uurimusküsimuse eesmärk oli välja selgitada õpilaste kaasatust ühiskondliku tegevusse ja ühiskonna ellu. Tulemused näitasid, et uuritavad suhtlevad eestlastega enam kooliväliselt : huvialakoolides, spordikoolides, ühisprojektides ja üritustel.

Kruusvall, Helemäe et al. (2013) „Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuringu“ järgi selgub, et igapäevase suhtlemise näitajad seostuvad lõimumise mõõtmetega tugevamalt kui püsikontakte iseloomustav tunnus. Uurijad rõhutavad, et eesti keele oskus on tugevalt seotud suhtlemise näitajaga. Käesoleva töö intervjuus osalenud õpilased mainisid, et nende sõprusringkonnal põhinevad kontaktid jäävad oluliselt maha. Põhjuseks miks intervjuerijatel on vähe sõpru seostati vähese keele oskusega, mis võimaldab rääkida ainult argipäeva teemadel. Tuleb arvestada ka seisukohaga, et puudub keeleline bärjäär uuritavate arvates. Erinevaid tulemusi näitavad Kruusvall, Helemäe et al. (2013) korraldatud uuringud, mille puhul järeldati, et kontaktid eestlastega on mitmekülgsed nii elu- ja töökaaslaste kui ka sõprade hulgas. Põhjuseks, miks käesoleva töö tulemused on teistsugused, võib pidada seda, et intervjueritavad on veel noored ning nende suhtlemisoskused vajavad arenemist. Intervjueritavad kinnitasid samuti, et neil puuduvad suhtlemisoskused.

Intervjuu vastustest lähtuvalt peab tõdema, et uuritavad ei kasuta eestikeelseid teabevahendid või teevad seda väga harva. Peale selle ei kuulu nad mingisugustesse organisatsioonidesse ega pole sellest ka huvitatud. Uurija poolt esitatud tulemustest võib järeldada, et intervjueritavad ei osale ühiskonnaelus ning elavad mingil määral isolatsioonis. Seda kinnitab ka Heidmets (2006), kes väidab, et Eestis elab ja tegutseb kaks ühiskonda, kellel on oma kultuur, kool, religioon ja sõbrad. Lähtudes esitatud andmetest ning intervjuu tulemustest võib järeldada, et uuritavad on osaliselt kaasatud ühiskondlikku tegevusse, nad suhtlevad eestlastega, kuid ei otsi eestlaste hulgast endale sõpru.

Vaatamata sellele, et intervjuudesse kutsuti õpilasi, kes eelnevalt ütlesid, et plaanivad jätkata oma õpingud Eestis, selgus uurimuse käigus, et osa intervjuueeritavatest pole veel kindlad ning soovivad arvatavasti lahkuda Eestist. Kontrollintervjuu käigus selgus, et umbes 50-60% kooli õpilastest ei lahku Eestist. Eestist lahkumise põhjuseks nimetasid sarnaselt Mägi ja Nestor (2012) läbiviidud uuringu tulemustele käesoleva töö intervjuueerijad Eestis sobiva eriala puudumist. Teisest küljest pole käesoleva töö uuritavad maininud lahkumise põhjuseks valitud eriala õpetamiste mitte sobivas keeles, kuid Mägi ja Nestor (2012) uuringu tulemustest lähtub, et põhjuseks, mille pärast vene õpilased soovivad jätkata oma õpinguid välismaal nimetasid 56% vastajatest seda, et eelistatud eriala ei õpetata Eestis nende jaoks sobivas keeles. Samuti leidis käesolevas uuringus kinnitust väide, et venekeelsed abituriendid huvituvad rohkem loodus- ja täppisteadusvaldkonnast ning heaolu ja terviseõppe valdkonnast (Mägi & Nestor, 2012). Intervjuude käigus selgus, et uuritavad peavad olulisteks õppeaineteks bioloogiat, matemaatikat ja keemiat ning kolm mainisid, et soovivad oma tuleviku siduda meditsiiniga. Võrreldes erinevaid uuringuid ning käesoleva töö õpilaste arvamusi, võib kinnitada, et enamik vene abiturientidest soovivad oma õpinguid seostada täppisteaduse või meditsiiniga ning vene abiturientidest suur osakaal soovib lahkuda Eestist. Arvamus, et lahkumise põhjuseks on õppimine eesti keeles ei leidnud kinnitust.

Käesoleva töö uuritavate arvamus kõrghariduse saamise mõjuteguriteks nimetati varasemat haridusteed ning majanduslikku olukorda. Autor on arvamusel, et käesoleva töö ja Saar (2008) poolt esitatud andmete erinevus seisneb selles, et kuue aasta jooksul toimus integratsiooni protsess positiivses suunas ning eesti keele oskus on tänapäeval paranenud ning suhtlemises keelebärjäär puudub. Seda kinnitasid ka intervjuudes osalenud õpilased.

Metslangi ja Šmõreitšiki (2012) uuringu tulemustest selgus, et muukeelsete üliõpilaste toimetulek sõltub tudengist, erialast ja isegi aastast. Seda kinnitasid ka käesoleva töö intervjuudes osalenud õpilased, kes mainisid, et alguses võib eesti keeles õppides ilmnedagi keelelisi probleeme kui ka teema mõistmisega seotud probleeme, kuid aja jooksul kaotavad need oma tähtsuse, kuna eesti keeles õppides paraneb keeleoskus ning järk-järgult muutub teksti mõistmine lihtsamaks.

Nii intervjuus osalenud õpilaste kui ka kontrollintervjuus osalenud õpealajuhataja arvamustest selgub, et enamik kooli lõpetajatest on valmis jätkama oma õpinguid eesti keeles.

Selleks on neil vajalikud oskused, nad teavad milliste probleemidega nad võivad kokku puutuda ning millised on nende lahendamise võimalused.

Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus.

Käesoleva uurimustöö kitsakohtade põhjusteks võib nimetada uurija varasema kogemuse puudumist nii intervjuude läbiviimisel kui ka uurimustöö koostamise valdkonnas. Autor on teadlik, et uurimuse usalduväärsuse tõstmiseks oleks võinud valimi arvukust tõsta. Uurija on teadlik sellest, et antud uurimus ei luba kõikehõlmavaid üldistusi teha, vaid kirjeldab uuringus osalenud vene kooli viie abiturienti arvamust. Väikesest arvulisest valimist hoolimata võib töö praktilise väärtusena nimetada uurimustulemusi, mis avardavad Eesti kõrgkoolides muukeelsete õpilaste eesti keeles õppimisega seotud probleeme ning annavad ülevaate muukeelsete õpilaste eestikeelse aineõppega seotud probleemidest. Käesolevat uurimust võib käsitleda kui põhjalikuma samateemalise magistr töö eeltööd, mille käigus selgitati välja uuritava teema mitmekülgsus ja uurimismeetodi sobivus selle uurimiseks. Magistr töö kavandamisel tuleb uurijal pöörata tähelepanu ühtlasema ja arvukama valimi koostamisele ning andmekogumisprotsessi põhjalikumaks ning sobivamaks muutmiseks. Töö kirjutamine antud teemal andis uurijale väärtusliku kogemuse kvalitatiivse uurimuse koostamiseks.

Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö käsitleb vene õppekeele koolide õpilaste hinnangut nende valmidusele osaleda Eesti ühiskonna elus ning õppida eestikeelses õppeasutuses pärast gümnaasiumi lõpetamist. Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja, kuidas muukeelsed abiturientid hindavad oma valmidust Eesti ühiskondlikus elus osalemiseks ja riigikeeles kõrgkoolis õppimiseks ning millised on sellega kaasnevad probleemid. Töö eesmärgist lähtuvalt oli vaja leida vastused viiele peamisele küsimusele: milline on muukeelsete abiturientide arvates nende kokkupuude eesti keelega, milline on nende arvates üleminek eestikeelsele õppele; kuidas nad on enda arvates kaasatud ühiskondliku tegevusse ja ühiskonna ellu; missugused on muukeelsete õpilaste valikud pärast gümnaasiumi lõpetamist; kuidas muukeelsed abiturientid enda arvates on valmis õppima eesti keeles kõrgkoolis.

Töö esimeses osas esitati ülevaade antud valdkonna teoreetikute seisukohtadest ning seotud uurimusteamiga uuringutest. Lähemalt võeti vaatluse alla integratsiooni mõiste. Töö teoreetilises osas antakse ülevaade Eesti integratsiooni probleemidest ning rahvusvähemuste arengusuundadest ja lõpuks lõimumisest hariduse valdkonnas. Teine osa annab ülevaade läbiviidud uuringust ja esitab mitte-eestlastega läbiviinud intervjuude analüüsi tulemused ja kokkuvõtte. Antud teema uurimiseks kasutati kvalitatiivse meetodina semistruktureeritud küsitluskavaga intervjuusid, milles osalesid ühe Tallinna vene gümnaasiumi 12. klassi õpilased. Andmete analüüsimiseks kasutati sisuanalüüsi meetodit, mis annab võimaluse seletada nähtusi kontseptuaalses vormis. Saadud andmed kodeeriti ning esitati tulemustes.

Tulemuste kohalt saab välja tuua, et uurimuses osalenud õpilased mõistavad lõimumise protsessi all ühiskonnas eraldatute gruppide sidumist, mis peab tagama eduka, sõbraliku ja tolerantse kooselamise. Uurimuses selgus, et koolis toimib lõimumine õppe- ja klassivälise tegevuse kaudu, mis sisaldab ka projektitegevust, kuulsate eesti inimestega kohtumisi. Intervjueeritava arvates on oluline ülikoolis eesti keeles õppides keele valdamine, aine sisu mõistmine ning suhtlemine. Uuritavad arvasid, et eestikeelse aineõppega peaks alustama algkoolis, kuna üleminek gümnaasiumiastmes on liiga järsk. Õpilaste intervjuudes selgus, et eestikeelsete terminite mitte tundmine ja nende eesti keeles õppimine raskendab ainesisu mõistmist. Vähest suhtlemist eestlastega seostati piiratud keeleoskuse ning suhtlemisoskuse puudumisega. Tuleb mainida ka seda, et vene õpilaste arvamusel kohaselt puudub neil keelebarjäär. Uuringu tulemustest selgus, et vene õpilased kasutavad harva eestikeelseid

teabevahendeid ja nad ei kuulu mõnda ühiskondlikku organisatsiooni. Kokkuvõtvalt võib öelda, et uurimise tulemused näitasid uuritavate osalist kaasamist ühiskondliku tegevusse, nad suhtleva eestlastega, kuid ei otsi nende seast endale sõpru.

Käesolevas töös selgus, et osa uuritavatest kavatsevad õpinguid jätkata välismaal kuna Eestis sobiv eriala puudub. Kõrghariduse saamise mõjuteguriks nimetati varasemat haridusteed ning majandusliku olukorda. Raskusi tekitavateks teguriteks nimetati ainesisu mittemõistmist, isoleeritust ehk üksindust, suhtlemisprobleeme, õppimisele kuluvat aega ning väsitatavus.

Bakalaureusetöö tulemused näitavad, et enamik uuringus osalejatest on valmis jätkama oma õpinguid eesti keeles pärast üldhariduskooli lõpetamist. Oluliseks tunnuseks nimetati probleemide ennetamist ning lahenduste leidmist enne kõrgkoolis õpingute alustamist.

Summary

The purpose of the present Bachelor thesis “The non-Estonians readiness to study in Estonian educational institution from one Tallinn Russian speaking school students point of views” is to find out the answers to the five research questions: what are the students, who are speaking another language, connections with Estonian language, how does the transition to Estonian-language learning works; how are they involved in society activities and life; what are the non-Estonians future choices after graduating from upper secondary school; and how are the non-Estonians university entrants ready to study in Estonian language.

The first part of the thesis reflects an overview of the theorists positions connected to the present research field. The integration concept was looked up in details. The theoretical part provides an overview of Estonian’s integration problems and ethnic minority lines of development and, finally, integration trends in the field of education. The second part gives an overview of the research and provides the analytical results of conduct interviews and the summary. In the following research the qualitative method of semi-structured was used in which attended 12 Grade students from one Russian school. The data were analyzed by using the content analysis method, which provides the opportunity to explain phenomena in conceptual form. The data were coded and presented in the results.

The results show that the surveyed students understand the meaning of the integration process as connection of small separated groups in society that should provide a successful, friendly and tolerant cohabitation. The research reveals that the integration at school occurs by the curricular and extracurricular activities including the participation in different projects and organization Estonian’s most evident people evenings. The respondents believe that the most important feature while learning in the Estonian language in the university are speaking, understanding and communicating. The respondents think that the transition to Estonian-language learning should be started in primary school, because the transition in upper secondary school is too sudden. Students’ interviews revealed that terminology in Estonian language and learning them in Estonian complicates the understanding of the subject content. The lack of the communication with Estonian community was connected to the limited language skills and lack of communication skills. It is important to note that from the respondent’s opinion they have no language barrier. The research results showed that participated in the research Russian students rarely use Estonian information resources and do not belong to any social organization. In conclusion it is important to mention that the research results showed that respondents are

partially involved in social activities, they are communicating with the Estonians but do not see them as friends.

The present research showed part of the respondents are planning to continue their studies abroad because in Estonia are no appropriate specialties. The earlier educational results and economic situation in the family are the main factors that influence the higher educational institution choices among the respondents. The most fearful factors while studying in the university are: to understand of the subject content, isolation or loneliness, communication problems, learning time and tiredness.

Bachelor thesis results indicate that the majority of the respondents are ready to continue their studies in Estonian language after the graduation from upper secondary school. The important feature is to foresee the problems and to find out the solutions before starting their studies in the higher education institutions.

Tänu sõnad

Töö autor tänab uurimuses osalenud vene õppekeelega kooli juhtkondi ning õpilasi ja õpetajaid, kes aitasid kaasa uurimuse läbiviimisele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

..... (allkiri ja kuupäev)

Kasutatud kirjandus

1. Ahokas, L (2010). Sisserändajate osalus ja lõimumine ühiskonnas. EPACE temaatiline trükkitus, Tampere. Külastatud aadressil: <http://www.ega.ee/files/sisserandajad.pdf>
2. Banting, K., Soroka, S. (2012). Minority nationalism and immigrant integration in Canada. *Nations and Nationalism*, [Volume 18, Issue 1](#), pages 156–176, January 2012. Külastatud aadressil: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1469-8129.2011.00535.x/abstract>
3. Berry, J. (1992). Acculturation and adaptation in a new society. *International Migration*, 30, 69–85
4. Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successful in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*. Volume 29, issue 6, pp 697-712. Külastatud aadressil <http://www.sciencedirect.com.ezproxy.utlib.ee/science/article/pii/S014717670500132X>
5. Berry, J. W. (2007). Integratsiooni psühholoogilisest ja kultuurilisest vaatenurgast. *Integratsiooni kontseptuaalsed alused ja parimad praktikad*. Rahvusvaheline konverents Tallinnas, lk 21-31
6. Berry, J.; Kalin, R.; Taylor, D.M. (1997). Multiculturalism and Ethnic Attitudes in Canada. Ottawa: Ministry of Supplies and Services
7. Bloor, M., Wood F. (2006). *Keywords in Qualitative Methods: A Vocabulary of Research Concepts* (1st edn). London: SAGE Publications.
8. Borgers, N., Leeuw, E., & Hox, J. (2000). Children as Respondents in Survey Research: Cognitive Development and Response Quality. *Bulletin de Methodologie Sociologique*, 66, 60-75.
9. Bourdieu, P. (1982). Production and reproduction of legitimate language. *The economics of linguistic exchanges*, pp 23–58. Paris: Fayard.
10. Brooks, S. (Ed.) (2002). *The challenge of cultural pluralism*. Westport: Praege
11. Brosig, M (2008). Plan for the Future – The Estonian State Integration on National Minorities 2000-2007. *Journal on Ethnopolitics and Minority issues in Europe*, väljaande 1. Külastatud aadressil

<http://heinonline.org.ezproxy.utlib.ee/HOL/Page?handle=hein.journals/jemie2008&id=127&collection=journals>

12. *Eesti keele arengukava 2011-2017* (2009). Külastatud aadressil
https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/arengukavad/haridus-ja-teadusministeerium/Eesti_keeles_arengukava_2011_2017.pdf
13. *Eesti keele tasemeeksameid korraldava asutuse määramine ja tasemeeksamite ülesehitu ning läbiviimise kord.* (2011). Riigi teataja. Külastatud aadress:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/116062011006>
14. Elo, S., Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *J. Adv. Nurs*; **62**: 107–115. Külastatud aadressil:
<http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.utlib.ee/doi/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x/full>
15. Faas, D. (2009) Reconsidering identity: The ethnic and political dimensions of hybridity among majority and Turkish youth in Germany and England. *British Journal of Sociology* 60(2): 299–320.
16. Gbrich, C. (2007) *Qualitative Data Analysis: An Introduction* (1st edn). London: Sage Publications.
17. Geistlinger, M., Kirch, A. (1995). *Estonia--a new framework for the Estonian majority and the Russian minority*. Braumöller ,Wien
18. Ginter, J., Neborjakina, V. (2007). *Integratsiooni võimalikkusest Eestis ja Eesti koolides*. Aarna, O (Toim.). Õpetaja õppivas koolis ja ühiskonnas, lk 76-90. Tallinn: Eesti Haridusfoorum
19. Haridus- ja Teadusministeerium (s.a.) *Korduma kippuvad küsimused* Külastatud aadress
<http://www.hm.ee/index.php?047810>
20. Haridus- ja Teadusministeerium. (2008). *Haridus ja teadus Eestis*. Tartu.
21. Heidmets, M. (toim) (1998). *Vene küsimus ja Eesti valikud*. Tartu: Tartu Ülikool.
22. Heidmets, M. (toim.) (2006). *Kus on Eesti? Eesti Inimarengu Aruanne 2006*, Tallinn: Eesti Ekspressi Kirjastus, lk 108-118

23. Idnurm, T., Kattai, K., Roos, A., Toots, A. (2011). Noorte kodanikukultuur kümme aastat hiljem. Eesti tulemused IEA Rahvusvahelises kodanikuhariduse uuringus ICCS 2009. Tallinn, TLÜ, Riigiteaduse Instituut.
24. Kiilo, Tatjana; Kutsar, Dagmar (2012). Exploring constructivist social learning practices in aiding Russian-speaking teachers to learn Estonian: an action research approach . Educational Action research, 20(4), 587 - 604.
25. Kirch, A., Tuisk, T., Talts, M. (2006). The Aspect of Culture in the Social Inclusion of Ethnic Minorities. *Evaluation of the Impact of Inclusion Policies under the Open Method of Co-ordination in the European Union: Assessing the Cultural Policies of Six Member States*, lk 21-46.
26. Kilpi-Jakonen, I. (2011) Continuation to upper secondary education in Finland: Children of immigrants and the majority compared. *E. Acta Sociologica* 54(1):77-106
27. Kond, M. (2008). Aktuaalseid probleeme haridusekorralduses, *ettekanne*. Tallinn Haridusamet.
28. Kruusvall, J., Helemäe, J., Raudsepp, M., Vallimäe, T., et al. (2013). Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuring. *Uuringu raport*. Tallinna Ülikooli Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut, Tallinn.
29. Krusell, S. (2008). Integratsioon Eestis. Eesti statistika teemaleht.
30. Kuddo, A., Laas, K. (2002). *Rahvakoosseis Eestis*. Eesti Entsüklopeedia Külastatud aadressil http://entsyklopeedia.ee/artikkel/rahvukoosseis_eestis
31. Kuldjärv, M. 2008. Mitte-eestlastele suunatud tööturuprojektide tulemused. *Poliitikaanalüüs, Sotsiaalministeeriumi toimetised nr 7/2008*
32. Kymlicka, W. (1995) *Multicultural Citizenship. A liberal Theory of minority Rights*. Clarendon Press, Oxford.
33. Lauristin, M., Kaal, E., Kirss, L, Masso A., et al. (2011) Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2011. Külastatud aadressil <http://www.kul.ee/index.php?path=0x2x1424x1931>
34. Laherand, M-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Infotrükk

35. Lõimuvvaldkonna arenkukava Lõimuv Eesti 2020. Tšerkašina, N. (2013). *Taustamaterjal nr 2:Haridus*. Külastatud aadressil <http://www.integratsioon.ee/arengukava-koostamine-slash-sostavlieniie-plana-razvitiia/infomaterjal-nr-2-haridus>
36. Masso, A., Kirss, L., Kriger, T. (2011). Haridus ja Noored. *Eesti Ühiskonna Integratsiooni Monitooring 2011*. Külastatud aadressil http://www.kul.ee/webeditor/files/integratsioon/Intmon_2011_pt_2.pdf
37. Masso, A., Kello, K (2010). Vene õppekeele koolide valmisolek eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminekuks. Tartu Ülikool Haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus, Tartu. Külastatud aadressil: <http://referat.znate.ru/text/index-38502.html>
38. Metslang, H., Šmõreitsik, A. (2012). Muukeelse tudengi keeleline toimetulek ja vajadused ülikoolis. *Uuringuaruanne*. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituut, Tallin. Külastatud aadressil: <http://www.cs.tlu.ee/filcore/wp-content/uploads/2011/09/Metslang-Smoreitsik-Muukeelse-tudengi-toimetulek.pdf>
39. *Muulaste integratsioon Eesti ühiskonda. Sihiseaded* (1997). ÜRO Arenguprogrammi integratsiooniprojekt: raamdokument. Redigeeritud lõppversioon 17.07.1997
40. Mägi, E., Nestor, M. (2012). Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud. *Keskharidusastmete lõpetajate valikute uuringu lõpparuanne*. SA Archimedes/ Haridus- ja Teadusministeerium. Külastatud aadressil: http://praxis.ee/fileadmin/tarmo/Publikatsioonid/Koolilopetajad_uuring.pdf
41. Mätlik, T. (2007). *Integratsiooni kontseptuaalsed alused ja parimad praktikad. Sissejuhatus*. Rahvusvaheline konverents Tallinnas
42. Pavelson, M., Proos, I., Pettai, I et al. (2006). Integratsiooni monitooring 2005. Uuringu aruanne. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus, lk 20 -65
43. Pettai, I., Proos, I (1999). Venelased ja Eesti keel. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Tallinn
44. Pettai, V., Hallik, K (2002). Understanding process of ethnic control: segmentation, dependency and cooperation in post-communist Estonia, *8 Nations and Nationalism*, 500-529
45. Plasseraud, I. (2008). Eesti: mitmekultuurilisus ja rahvusriik. *Integratsiooni kontseptuaalsed alused ja parimad praktikad*. Rahvusvaheline konverents Tallinnas, lk 17-21

46. Poleshchuk, V. (2014). Etnopoliitilise situatsiooni monitoring. 2013 aastaaruanne.
EAWARN Külastatud aadressil:
<https://sites.google.com/site/vadimpoleshchuk2/home/publikacii/ezegodnyj-doklad-2013-goda-estonia>
47. Powers, B., Knapp, T. (2006) *Dictionary of Nursing Theory and Research* (3rd edn). New York: Springer Publishing Company
48. Proos, I. (2000). *Eestivenelaste Keeleoskus ja Suhtlemissuutlikkus*. Külastatud aadressil
http://www.meis.ee/bw_client_files/integratsiooni_sihtasutus/public/img/File/raamatukogu_uuringud/Mon2000_7Proos.pdf
49. *Põhikooli- ja gümnaasiumi seadus* (2010). Riigi Teataja Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>
50. *Rahva ja eluruumide loendus*. (2011). Statistika andmebaas. Külastatud aadressil:
<http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Rahvaloendus/databasetree.asp>
51. Riiklik programm *Eesti lõimumiskava 2008-2013* (2008). Külastatud aadressil
http://www.kul.ee/webeditor/files/integratsioon/Loimumiskava_2008_2013.pdf
52. Riiklik programm *Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007* (2000). Külastatud aadressil
http://www.kul.ee/webeditor/files/integratsioon/integratsioon_eeesti_uhiskonnas111.pdf
53. Riigiteataja. Põhikooli ja gümnaasiumi seadus. RT I 2010, 41, 240, 2010. Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>
54. SA Innove (s.a.) Riigieksamite statistika üldandmed. Külastatud aadressil:
<http://www.innove.ee/et/riigieksamid/riigieksamite-statistika>
55. Saar, e. (2008). Haridus. Eesti Ühiskonna Integratsiooni Monitooring 2008. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus ja Rahvastikuministri Büroo.
56. SaarPoll OÜ. (2007, juuli). Rahvussuhted ja integratsioonipoliitika väljakutsed pärast pronkssõduri kriisi. Tallinn, Eesti.
57. Sam, D. L., Berry, J. W. (Eds.), (2006). *Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge: Cambridge University Press

58. Similä, M. (2007). Kas mitmikultuuriline rahvusriik on oksüümoron. *Integratsiooni kontseptuaalsed alused ja parimad praktikad*. Rahvusvaheline konverents Tallinnas, lk 11-17
59. Toomet, O. (2013). Kas keeleoskus aitab leida parimat tööd? RiTO 28, *Riigikogu toimetised*. külastatud aadressil: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16196>
60. Tõnurist, A. (2012) *REL 2011: Eestis elab 192 rahvuse esindajaid. Rahva ja eluruumide loendus*, Pressiteade Nr 122, Tallinn
61. Uus, M., Kaldur, K. (2013). Euroopa kolmandate riikide kodanike lõimumisarutelude aruanne. SA Poliitikauuringute keskus PRAXIS, Tallinn, lk 15-17
62. Vaismoradi, M., Turunen, H., Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & Health Sciences*, Volume 15, Issue 3, pages 398–405, September 2013. Külastatud aadressil: <http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.utlib.ee/doi/10.1111/nhs.12048/full>
63. Vare, S. (2007). Vene koolide valmisolekust üleminekuks eesti õpekeelga gümnaasiumile 2007. aastal. *Eesti rakenduslingvistika ühingu aastaraamat 2*, 303-325
64. Vetik, R. (2011). Raivo Vetik: lõimumine eeldab koostegemist. *Postimees*. Avaldatud: 20.oktoober 2011, kell 12.32. Külastatud aadressil: <http://www.postimees.ee/604802/raivo-vetik-loimumine-eeldab-koostegemist>
65. Vetik, R. (2011). *Democratic Multiculturalism: a New Model of National Integration*, p17
66. Virkus, S. (2010). Infokäitumise, info hankimise ja otsingu ning infopädevuse uurimise meetodid. Külastatud aadressil: <http://www.tlu.ee/~sirvir/Infootsingu%20teooria/Infokaitumise,%20info%20hankimise%20ja%20otsingu%20ning%20infopadevuse%20uurimise%20meetodid/sisuanals.html>
67. Yazıcı Z., Genç B. and Glover P. 2010. How bilingual is bilingual? Mother-tongue proficiency and learning through a second language. *International Journal of Early Years Education*, 18, 259-268.

Lisa

Lisa 1. Intervjuu kava

Üldised küsimused. Sissejuhatus

- Mis on teie nimi?
 - Kui kaua Teie õpite eesti keelt?
 - Kui palju teil eesti keelseid sõpru on ning kui tihti Teie nendega suhtlete?
1. Lõimumine. Üleminek eesti keelsele õppele
 - Milliseid aineid Teie koolis õpetatakse eesti keeles?
 - Kas nad on rasked Teie jaoks? Mis on raske?
 - Millised probleemid on Teil olnud seoses eesti keele õppimisega?
 - Mida võiksite tunnis teha teisiti?
 - Millised on olnud Teie kõige meeldivamad ja ebameeldivamad kogemused õppides eesti keeles?
 - Mida Teie jaoks üldse tähendab integratsioon Eesti ühiskonnas?
 2. Osalemine ühiskonna elus. Organisatsioonide liige
 - Kas teie olete mingisuguse ühiskondliku organisatsiooni liige?
 - Kui jah, siis, millise. Millised on selle organisatsiooni eesmärgid?
 - Millega Teie tegelete seal?
 - Kas see on eestikeelne või venekeelne organisatsioon?
 - Millised meedia vahendid Teie eelistate?
 - Millised ja kui sageli Teie loete ajalehed?
 - Kas Teie vaadate eestikeelsed saated?
 3. Õppimine eestikeelses asutuses
 - Millised on Teie tuleviku plaanid?

- Milliste probleemidega Teie arvates võite Te kokku puutuda, kui hakkate õppima ülikoolis?
- Kuidas Teie poolt nimetatud probleemid võib lahendada?
- Mis mõjutab Teie juurdepääsu haridusele?
- Mille poolest erinevad eestikeelsed õpilased ja venekeelsed õpilased?
- Milline on sinu suhtumine eesti keelde ja eestlastesse?

Kokkuvõte: Lõpuks meenutage kõike, mis oli räägitud ning täpsustage, kui midagi läks valesti.

Lisa II. Kontrollintervjuu küsimused

Уважаемое руководство школы и администрация!

Данный перечень вопросов ставит своей целью исследовать готовность учащихся русскоязычных гимназий учиться в высших учебных заведениях Эстонии.

В вашей школе в течение года были опрошены ученики 12 класса. В интервью они отвечали на вопросы, связанные с обучением на эстонском языке. Большая часть вопросов были связаны с их планами на будущее.

Хотелось бы в конце учебного года добавить новую информацию, а для этого необходимо провести контрольное интервью. В этом опросе может участвовать администрация гимназии. Для вашего удобства интервью проводится на русском языке и длится от 15 до 30 минут

1. Представьтесь, пожалуйста
2. Ваша должность
3. В чем Вы видите цели и задачи вашей работы

Основная часть:

1. Как проходит процесс интеграции в вашей школе?
2. Какие предметы в школе преподаются на эстонском языке?

3. Сколько уроков эстонского языка проходит в неделю в начальной школе, основной ступени и гимназической ступени?
4. Как оценивается уровень знания государственного языка в гимназической ступени?
5. С какими проблемами сталкиваются ученики при изучение основных предметов на эстонском языке?
6. Как эти проблемы решаются?
7. Каковы возможности учеников практиковать устную эстонскую речь?
8. Кто преподает предметы на эстонском языке? Как Вы оцениваете их знания государственного языка и подготовку по предмету?
9. Знаете ли Вы сколько в среднем детей вашей гимназии остаются учиться в Эстонии после окончания школы?
10. Можете ли Вы сказать, по каким признакам ученики выбирают свою будущую профессию, и как они выбирают высшее учебное заведение, в котором могут получить диплом?
11. Перечислите, пожалуйста, причины, по которым ученики уезжают учиться за границу?
12. Какова готовность ваших абитуриентов учиться в высших учебных заведениях Эстонии?

Заключение:

Огромное спасибо за то, что уделите время. Ваш вклад очень важен для проводимого исследования.

INTERVJUUD

Uuriija: Tere! Minu nimi on Anne-Liisa ning olen Tartu Ülikooli Haridusteaduskonna üliõpilane. Praegu tegelen oma lõppütööga “Vene õppekeelega õpilaste valmidus õpida eesti keelses asutuses”, mille eesmärk on uurida kuidas vene keelsed õpilased on valmis õppima eesti keelses asutuses, ülikoolis. Palun, tutvusta ennast!

(ÕPII): Tere siin, ma olen kaheksa....teist, kaheteistkümnenda klassi õpilane. Jah...kõik

Uuriija: Olgu. Esimene küsimus mille tahaks arutleda on kui palju on sul eesti keelseid sõpru ning kui tihti sa nendega suhtled.

(ÕPII): On selline probleem, et mul on praegu väga vähesed sõpru ja nendest peaaegu kõik on vene keelsed sõpru. Ma ei saa täiesti öelda, et mul on eesti keelsed sõpru. On mõned tuttavad, aeg...aegajalt ma suhtlen nendega eesti keeles. Aga nagu sõpru pole.

Uuriija: Mina: Mhm, olgu, aga millised ained sinu koolis õpetatakse eesti keeles?

(ÕPII): Uhh...nagu loomulikult eesti keel ja... mõni teisi aga probleem on jälle selles, et nagu pool nendest tundidest isegi rohkem nagu peab olema eesti keeles on ikka vene keeles, sest suurem osa klassis mitte midagi ei saa aru eesti keeles, jah....see on päris suur probleem. Aga kuidas õpetajad saavad üldse õpetada midagi eesti keeles, kui 60%-70% klassist ei saa aru üldse. Jah noh, näiteks Riigikaitse oli eesti keeles. Peab ajalugu olema, aga tegelikult on see ikka vene keeles. Noh, kui kirjutame midagi – eesti keeles aga suhtlemine on ikka vene keeles. Noh, nagu paberil peaks päris palju olema aga tegelikult.... tegelikult nii ei ole, heh.....

Uuriija: Ok. Kas sinu jaoks rasked need ained, mis sa õpid eesti keeles või ei ole?

(ÕPII): Nagu ma juba ütlesin, et peame seda ikka vene keeles. Nad peaksid olema eesti keeles olema aga on vene keeles. Aga minu arvates isegi kui nad oleksid eesti keeles, minu jaoks see polnud pro...see nagu ei ole probleem. See seisneb nagu ... kooli teadmisi, eesti keeles nagu ma saan, saan kõigest aru.

Uuriija: Jah, see oligi minu küsimus. Mis sinu arvates võiks teisiti teha koolis tunnis, et võiks muuta selle olukorda: et õpilased ei saa aru või nagu sa oled öelnud, et räägite pigem vene keeles ja rohkem tund on korraldatud vene keeles.

(ÕPII): See nagu peab juba... peab mitte gümnaasiumist alustada. Võiks selle asjaga aga ikka esimesest klassist või isegi lasteaiast, sest meil on selline olukord, kus nagu kogu see ühek... esimesest klassist üheksani on nagu kõik vene keeles ja siis keegi ei räägi ja suurem osa üldse ei õpi, sest mõtlevad milleks on see ja siis tuleb gümnaasium ja 60% on eesti keeles ja olukord kus mitte keegi mitte midagi ei tea. Et peamine ikkagi õpida seda eesti keelt esimesest klassidest jah võib olla isegi lasteaiast jah rohkem ained. Kuidagi seadust muuta millegi sellega teha nagu see situatsioon mis nagu see olukord nüüd see lihtsalt ei tööta.

Uuriija: Jah, aga millised on olnud sinu kõige meeldivamad ja ebameeldivamad kogemused õpides eesti keeles?

(ÕPII): Ma üldse ei saa öelda, et olid halvad asjad. Peamiselt kõik on sama. Mulle isegi natukene meeldib teises keeles rääkida ja... üldse nagu proovida, kuidas ma saan seda teha. Halbu asju pole.....aga võib olla olid mõned asjad aga mitte koolis. Kusagil teistel üritustel, kus nagu rääkisid inimesed eesti keeles kiiresti ning mõne teine sõnavara oli ja mitte nagu kooli jaoks. Noh, nagu eestlased räägivad ja sealt tu...tulid mõned probleemid ja nagu ma ei saanud aru aga koolis probleeme pole.

Uuriija: see on väga tore! Kas on mingi selline tunne, et näiteks ajaloo või riigikaitse tunnis, kui sa õpid eesti keeles siis saad vähem teadlik, võrreldes sellega kui sa oled seda õppinud oma emakeeles.

(ÕPII): Mõnikord on selline mõtte aga see nagu, see vahe pole nii suur. On selline probleem nagu ma juba ütlesin ma õppisin kõik seda vene keeles ja järsku pean eesti keeles õpida ja sõnavara on vähe. Kui oleks seda sõnavara kui ma peaksin õppima seda siis, lihtsalt....lihtsalt.....ei.....enne gümnaasiumit aga kuna kõik oli vene keeles ma õpin seda.....ss.....kõik.

Uuriija: Siis on raskused sõnavaraga.

(ÕPII): jah

Mina: Mõnikord on raske aru saada mis on tekstis kirjutatud, sest nagu mõned termineid ei tea....

(ÕPII): Jah, termineid just!

Uuriija: Nüüd läheme natukene edasi ja räägime natukene sinu vaba ajast. Millega sa tegeled koolist vabal ajal?

(ÕP11): õppin saksa keelt, ka sellised tunnid pärast kooli. Jah peamiselt kõik... sõpradega veedan aega jne.

Uuriija: Nagu sa juba mainisid sa suhtlen rohkem venelastega ja sa täiesti ei saa kinnitada, et sul on eesti keelsed sõbrad.

(ÕP11): Jah, just

Uuriija: Tuttavad on aga sõpru pole.

(ÕP11): Tuttavaid on päris palju

Uuriija: Aga kui tuleme tagasi vabaaja teemale...sa ütlesid, et käid trenni, õpid saksa keelt ning kui suur osa sinu huvialast on seotud eesti keelega?

(ÕP11): Spordi peal - vene keeles. Saksa keele tunnid on ka vene keeles. Noh, võibolla on poliitikas huvialal, lihtsalt loen midagi internetist. Kui mingid üritused, poliitilised üritused nagu Eestis või Tallinnas

Uuriija: Kas sa oled mingisuguse organisatsiooni liige?

(ÕP11): Ei ole aga kuna meeldib mõnikord midagi sellest teha ja kui mulle pakutakse ütlen "Jah", ja lähen.

Mina: Lähed siis koolitustele näiteks, mis koolis pakutakse.

(ÕP11): rvjueerija: Jah, õige

Mina: Sa ütlesid, et loed palju poliitikast internetist ja ajalehtedest. Kui sageli sa seda teed?

I(ÕP11): ntervjueerija: Noh, kui mul on aeg, ja kui ma tahan seda tegema. Vene keeles ma loen peaaegu iga päev, ja noh võibolla eesti keeles ma loen ka päris palju. Ma ei saa öelda, et igapäev aga mõnikord tahan ka midagi nagu teisest küljest.... probleemi teisest küljest näha. Seda mis loen eesti keeles.

Uuriija: See on väga hea, et loed eestikeelsed ajalehed. Kas sinu arvate on erinevus selles mida kajastatakse eesti ja venekeelses meedias?

(ÕPII): Jah, on olemas kaks erinevad sfääri. Venekeelne meedia ja eestikeelne meedia.

Uuriija: Sulle on siis hea, sest loed nii eesti keelsed kui ka vene keelsed artiklid. Aga kas sa vaadata eesti keelsed saated või eesti keelseid kanaleid?

(ÕPII): Peamiselt üldse ei vaata. Noh, näiteks jalgpalli ma vaatan eesti keelse kommentaaridega. Ja mõnikord ikka vaatan, kui on midagi huvitavat seal. Mõne huvitava süžetiga.

Uuriija: Ning ikka mis keeles sa ikka saated vaatad?

(ÕPII): Peamiselt vene keeles, mõnikord eesti keeles või saksa keeles. Kõikides keeltes, mida ma tean.

Uuriija: Nüüd rääkime natukene sinu tuleviku plaanidest. Kuidas näed oma tuleviku?

(ÕPII): Saksamaale minna pärast kooli ja seal Ülikoolis õpida. Siis kolm aastat, siis pärast seda minna sõjaväes siin Eestis. Ja siis veel kaks aastat loodetavasti ka Saksamaale, siis võib olla tööd leidma natukene. Ja siis kui ma olen juba 35 või midagi selline siis siia tagasi Eestisse tulema. Ja siin pere luua

Uuriija: Aga miks siis tagasi tulla?

(ÕPII): Ma armastan seda maad. Ja ikka ma saan öelda, et minu süda on siin.

Uuriija: Rõõm kuulda. Aga oletame, et sul ei olnud võimalust Saksamaale minna ning sa jäid ikkagi siin Eestis ning astusid sisse Ülikooli. Milliste probleemidega sa võiksid kokku puutuda?

(ÕPII): Intervjueerija: Ikka nagu ma juba ütlesin koolis ja ülikoolis on probleem sõnavara. Et rääkida ma ikka saan aga mõned spetsiifilised sõnad ei tea, ning neid ülikoolis on päris palju. Aga kahe-kolme kuuga see probleem kaob minu arvates.

Uuriija: Rääkida sa ikka saad väga hästi. Kuidas sinu arvates võib need probleemid lahendada?

(ÕPII): Seda nagu peab nagu ise natukene uurida, et kui sa juba tead, mida sa vajad, et millised ained sul tulevad Ülikoolis sa võiksid vaadata spetsiifilised sõnad. Õpida, näiteks, seda, näiteks, suvel enne ülikooli. Et sõnastik endale teha kuidas sa ütled seda vene keeles ja eesti keeles.

Uuriija: Mis mõjutab sinu juurdepääsu haridusele?

(ÕP11): Mis mõjutab....

Uurija: Mis on väga oluline, selleks et astuda näiteks ülikooli

(ÕP11): Hästi õpida (naeratab)

Uurija: Hästi õpida. Sa arvad, et teadmised on kõige oluline, mis mõju....

(ÕP11): Raha kaa....aga kui sa õpid väga hästi, siis raha üldse ei ole probleem. Kui sa ei ole nii andekas, siis jah, siis on vaja raha.

Uurija: Kokkuvõtteks siis teadmised on kõige oluline asi sulle, et õpida kõrghariduse asutuses.

Nüüd enne lõppu natukene rääkime erinevustest. Mille poolest erinevad eestikeelsed ja venekeelsed õpilased?

.....

Uurija: Kas on üldse erinevusi?

(ÕP11): Noh, on maailmavaade erinev...et kuna meedia on erinev selline suhtleva.... eestlased ei suhtle venelastega..... ja mõned teemasid on nagu erinevad erinevates sfäärides. Ka mentaliteet on loomulikult erinev. Ja peamiselt need erinevused polegi suured aga ikka on.

Uurija: Ja tuleme siis integratsiooni teemale, mis meid puudutab iga päev. Mis tähendab integratsioon Eesti ühiskonnas sinu jaoks? Mis see on?

(ÕP11): Noh, kui kõik rahvused elavad ühes riigis.....nagu ühises sfääris. Need on nagu praegu kaks. Aga peab olema üks. Et...eee.... kõik peavad..... nagu kõik peavad eesti keelt teadma kui nad tahavad siin elada. Jaaaah....et teemad peavad olema ka sarnased. Nagu , jah, peab olema rohkem sõpru, et nii mitte nii et noh on vene sõpradega, kui on võimalus on võimalus eestlastega suhelda, teed seda. Minu jaoks näiteks see jube on, kui venelased hakkavad eestlastega inglise keeles suhelda siin Eestis.

Uurija: Huvitav, kas sa oled sellega kokku puutunud?

(ÕP11): Jah, mõned klassi vennad, kes üldse ei oska....., noh kardavad eesti keeles rääkida. Võib olla nad midagi oskavad aga kardavad.

Uurija: Sa ütlesid, et meil on kaks ühiskonda. Mis see tähendab?

(ÕPII): eee...ma nagu natukene rääkisin sellest, et on venelased ja on eestlased. Mõned on nagu ikka vahel aga suurem osa on oma sfääris. Kõik on nagu teine. Teine internet, teine asja...teised asjad loevad internetis, teised asjad vaatavad televiisoris....venelaste vahel...jah.....kõik teavad, et see Nõukogu Liit ja need asjad jne. Nagu maailmavaadet! Et mõned näiteks, üldse ei saa aru, et maailm on muutunud 30 aasta jooksul. Et....teine meedia peamiselt ja natukene ka teine ajalugu, teised asjad mida vanemad rääkivad.

Uuriija: Ning minu viimane küsimus sulle. Milline on eesti keele ja eestlaste osa sinu tulevikus?

(ÕPII): Minu arvates Eestlased mängivad suurt rolli kui ma elan siin ja kui töötan siin jne....nii nagu see pole nii suur aga eesti keelt ma kasutan päris tihti kui on vaja

Uuriija: Nüüd kui panna kõik öeldud kokku siis tuleb selline pilt: sul on vähe eesti keelseid sõpru, sinu koolis sa õpid eesti keeles peamiselt eesti keelt kui kohustuslik aine, riigikaitse ja ajalugu. Probleemiks sa nimetad seda, et peamiselt tunnis räägitakse vene keeles. Õppimine peab olema eesti keeles kuid tegelikult on teistmoodi, nii õpilased kui ka õpetaja räägivad vene keeles.

(ÕPII): Jah

Uuriija: Sa ütlesid, et lahenduseks võib olla see, et eesti keeles on vaja õpetada juba lasteaias, sest üheksa aastat õpides vene keeles on raske harjutada gümnaasiumis õpida eesti keeles. See on liiga raske ja sõnavara on väike ja seoses sellega tekkivad probleemid.

(ÕPII): Jah

Uuriija: Samuti sa ütlesid, et ebameeldivamaid kogemusi õpides eesti keeles sul ei ole. Rasked on vaid terminoloogiaga. Mõned sõnad sa ei oska öelda eesti keeles. Vabal ajal sa tegeled spordiga, õpid saksa keelt, kuid pigem suhtled venelastega.

(ÕPII): Õige

Uuriija: Sa loed nii eestikeelsed kui ka venekeelsed ajalehed, sest oled huvitatud poliitikast. Sa peaaegu ei vaata eestikeelseid saated. Erandiks on jalgpall ja kui midagi huvitavat on siis ikka vaatad. Rohkem vaatad venekeelsed saated, mõnikord ka saksa keeles ja inglise keeles. Kui sa jääd siia Eestisse elama, siis astudes ülikooli kõige raskemaks on sinu jaoks just sõnavara. Kuid sa arvad, et kolme kuu pärast see probleem kaob. Selleks, et õpida ülikoolis kõige oluline on teadmised.

(ÕPII): Jah

Uuriija: Sa ütlesid et eestlased ja venelased elavad erinevates ühiskondades, kuid ühes riigis ning see on kõige suurem probleem, mida integratsiooni poliitika peab lahendama. Kas on sul midagi lisada või mind parandada?

(ÕPII): Ei

Uuriija: Suur tänu sulle, et osalesid intervjuus. Kui sul pakub huvi, siis pärast ma saadan sulle uurimuse tulemused.

(ÕPII): Väga tore. Aitäh sulle ka.

Intervjuu 2.

Uuriija: Здравствуй! Меня зовут Анне-Лииза и я студентка Тартуского университета. В рамках своей дипломной работы я провожу небольшое исследование по теме «Готовность русскоязычных абитуриентов учиться в эстонских учебных заведениях». Пожалуйста, представься. Пожалуйста, представься?

(ÕPI2): Меня зовут Дима, учусь я в 12 классе. Учусь я в 6 школе, Таллиннской Кесклиннаской русской гимназии.

Uuriija: Как долго ты изучаешь эстонский язык?

(ÕPI2): Вообще я учу эстонский язык где-то лет 10. Но серьезно я им занимаюсь, считай только года четыре.

Uuriija: А почему только четыре года серьезно изучаешь? А до этого?

(ÕPI2): Сложно сказать, даже как то учителя...ну...плохо преподавали и не было особого интереса как бы в этом языке. Я старался делать задания разные, но как-то не зацепило ничего и как-то...

Uuriija: А что значит для тебя тогда хорошо преподавать?

(ÕPI2): Чтобы язык знать в итоге. Ну, чтобы как бы делать какие-то уп...задания и потом был виден результат.

Uuriija: Хорошо. Есть ли у тебя друзья среди эстоноязычных, ну среди эстонцев?

(ÕPI2): Я хожу на тренировки по плаванию, в художественную школу и там в основном эстонцы. Я пытаюсь, конечно, как-то общаться с ними, но видно, что как бы тяжело. На какие-то темы могу с ними разговаривать, а на какие-то, нет. Очень часто наш разговор сводится на различие русского и эстонского языка. Я понимаю, что я знаю эстонский намного лучше, чем они русский.

Uuriija: И как часто ты с ними общаешься в не занятий? Ходите ли вы куда-нибудь вместе гулять? Или все сводится только к занятиям?

(ÕPI2): Очень редко.

Uuriija: И на какие темы вы тогда говорите?

(ÕPI2): Да, общественная жизнь, школа, университет, что нравится, ну такие вот легкие темы.

Uuriija: Общие темы, да?

(ÕPI2): Да.

Uuriija: Скажи, какие предметы в твоей школе преподаются на эстонском языке?

(ÕPI2): В моей школе преподаются на эстонском - история, биология, музыка и в следующем году будет преподаваться история искусств

Uuriija: Трудны ли для тебя эти предметы? Трудно ли воспринимать информацию на эстонском языке?

(ÕPI2): Сначала было тяжело, очень тяжело, потому что в биологии, например, вся эта терминология, она совсем не похожа на русскую. Это считай все с нуля надо учить, но постепенно как бы эстонский стал лучше чуть-чуть. И скажу, что знания стали лучше, когда эстонский стал лучше. Меня как бы, я стал использовать какие-то выражения там, например, которые в учебнике вычитал или просто вот новые слова.

Uuriija: То есть ты используешь то, что изучаешь потом...

А:...Да...Происходит улучшение языка в положительную сторону

Uurija: А что для тебя было самое трудное при изучение на эстонском языке? С какими проблемами ты столкнулся?

(ÕPI2): Эстонская терминология. И них свои слова, ника...ника...очень сложно провести параллель между русским и эстонским. По-этому считай с нуля приходится делать.

Uurija: А в таком случае часто ли ты используешь какие-то вспомогательные материалы?

(ÕPI2): Все время.

Uurija: А не пытался, например, брать учебник на русском и на эстонском языке? Они же одинаковые

(ÕPI2): Пытался биологию, но там оказалось все наоборот.

Uurija: Все наоборот? В смысле разные учебники или...

(ÕPI2): Вообще обложка одна и та же, но внутри текст совсем разный.

Uurija: Скажи, а с какими проблемами ты еще столкнулся, когда начал изучать предметы на эстонском языке?

(ÕPI2): Непривычность. Потерянность на уроках

L: Uurija: А у вас преподают русские или эстонские учителя?

(ÕPI2): У нас не русские учителя, у нас историю преподает эстонец, он раньше преподавал в эстонской школе, а вот по биологии у нас я не знаю, точно, но вроде она эстонка или не эстонка...но по-эстонски вроде бы хорошо говорит

Uurija: А говорит ли она с вами на русском языке?

(ÕPI2): Да. Вот по биологии на самом деле говорит. Когда не понимаем говорит по-русски. Но так пытается по-эстонски.

Uurija: Но в основном темы вам объясняет на эстонском?

(ÕPI2): Пытается, да. Но биология она сложнее истории. Если в истории в основном факты и как бы логика, то что там особо терминологии нет, то в биологии просто ааа...факты и терминология и все это эстонское.

Uuriija: То есть все-таки в основном у вас уроки проходят на эстонском языке, да?

(ÕPI2): Да

Uuriija: Но вам помогают какие-то термины переводить на русский язык, чтобы вы понимали основной смысл.

(ÕPI2): Да

Uuriija: Хорошо. А как ты думаешь, что можно было бы сделать на уроке по-другому, чтобы как-то сделать его лучше?

(ÕPI2): Сложный вопрос...наверное, чтобы учителя делали какой-то общий конспект на эстонском языке и достаточно просто...простой, с точки зрения как бы количества информации, ну объемный, текст. И тогда бы, наверное, было бы хорошо. Ну, по истории учитель так и делает, пытается, а вот по биологии такого нет. Учительница делает презентацию, где просто записывает предложения, точно такие же, как в учебнике и никакого прогресса особого в плане в плане знаний нет.

Uuriija: То есть....

(ÕPI2): То есть уроки вот именно по биологии на эстонском – они...эээ...теряют смысл. Потому что я так же могу дома взять учебник и тоже это прочитать. То есть результат был бы тот же самый.

Uuriija: А история как?

(ÕPI2): История...ммм...учитель из большого текста, например, какой-то темы выбирает какие-то важные пункты и объединяет их в один конспект, где в основном понятно все на эстонском языке и тем не менее, ну, эх...материал знаем хорошо

Uuriija: То есть многое зависит от учителя. То как учитель преподносит материал, так и он запоминается.

(ÕPI2): У учителя истории больше опыта работы. Потому что даже учительница по биологии говорит, что ей легче эстонцам преподавать на русском, чем русским на эстонском.

Uuriija: Какие приятны воспоминания у тебя есть связанные с обучением на эстонском языке. Что-то приятное. Выучил что-то или извлек что-то хорошее или участвовал в проектах или конкурсах, которые очень запомнились.

(ÕPI2): Так...опять сложные вопрос...наверное, нет.

Uuriija: Ну тогда, может есть какие-то неприятные воспоминания?

(ÕPI2): Ну как-то у меня лично все как-то нейтрально. Просто материал и конспекты и просто учу и говорю. Делаю домашнее задание. Ничего такого приятного и тем не менее противного у меня не было.

Uuriija: Давай вернемся назад к теме, которую немного мы уже затронули – это твои друзья. Как часто ты общаешься с эстонцами?

(ÕPI2): 3 – 4 раза в неделю. Ну, так, может чаще

Uuriija: Можешь ли ты назвать и своими друзьями или это все-таки твой знакомые?

(ÕPI2): Больше знакомые. Ну, хорошие знакомые

Uuriija: Когда ты с ними говоришь, используешь ли ты русские слова, когда ты не можешь что-то объяснить. Как ты выкручиваешься?

(ÕPI2): Я знаю, что русский они не знают и поэтому выкручиваюсь на английском языке. К счастью они учатся в школах, где преподают хорошо английский и они меня понимают.

Uuriija: А сталкивался ли ты с такой ситуацией, когда русские и эстонский ребята общаются между собой на английском языке?

(ÕPI2): Ой, очень часто.

Uuriija: Как ты думаешь, почему это происходит?

(ÕPI2): Это происходит от того, что русские плохо знают эстонский, а эстонец не понимает русский. Английский, просто преподается во всех школах, поэтому это самый быстрый вариант коммуникации. Как бы, когда хочешь сказать, но не знаешь как, само собой переходишь на английский язык. Потом, что знаешь, как на эстонском говорить,

говоришь на эстонском. Правда здесь все зависит от уровня языка, ведь эстонский может быть легче там, поэтому лучше переходить на эстонский, чем на английский.

Uuriija: А как ты воспринимаешь информацию на эстонском языке? Легко тебе это дается или тебе приходится вчитываться, вслушиваться внимательно, чтобы понять о чем человек говорит.

(ÕPI2): У эстонцев очень своеобразный акцент. Они говорят очень быстро, их речь очень быстрая и так же у них очень трудный, своеобразный акцент. Не всегда поймешь, какое слово они сказали. Поэтому даже приходится иногда вдумываться

Uuriija: А вот на уроках? Когда учитель вам объясняет тему, ты ее быстро понимаешь, ухватываешь то, что тебе учитель говорит.

(ÕPI2): Ну учитель говорит на половину на русском, на половину на эстонском.

Uuriija: А история, например?

(ÕPI2): История только на эстонском языке. Потому что учитель русского не знает

Uuriija: А трудно тебе воспринимать информация, которую тебе дает учитель истории на уроках? Запоминаешь ли ты все сразу? Или тебе надо придти домой, еще раз все прочитать, все просмотреть?

(ÕPI2): Ну не всегда, но у нас учитель пытается сделать так, чтобы нам не было так сложно. Он даже нам говорит, что этот учебник, по которому мы занимаемся, он даже для гимназистов – эстонцев сложный.

Uuriija: Понятно. А что насчет общества? Какие медиа каналы ты смотришь? Читаешь ли ты эстонские каналы или русские?

(ÕPI2): Ну, эстонские газеты, наверное, где-то раз в месяц. А каналы эстонские не смотрю.

Uuriija: А почему? Тебе же, наверное, важно знать, что происходит в нашем обществе

(ÕPI2): Я использую русские каналы новостей

Uuriija: И оттуда ты узнаешь всю информацию.

(ÕPI2): Да. Я просто не очень хочу сейчас заморачиваться эстонским языком. Хотя сейчас я начинаю понимать, что мне это нужно. Несмотря на то, что я пока планирую уехать из Эстонии. Но, тем не менее, столько лет учить этот язык и не знать его, мне кажется это будет дико.

Uuriija: Ты как раз затронул следующую важную часть нашего интервью. Скажи, какие у тебя планы на будущее?

(ÕPI2): Планы на будущее у меня пока еще очень смутные. Но я знаю точно, что я хочу пойти в медицинское...на медицинский факультет. И скорее всего стать хирургом.

Uuriija: У как ты собираешься: остаться здесь в Эстонии или поехать учиться за границу?

(ÕPI2): У меня есть несколько вариантов. Тарту, конечно, один из вариантов. Потому что мне учителя говорили, что выступая на олимпиадах, у меня есть шанс туда поступить.

Uuriija: Шанс есть всегда...

(ÕPI2): Ну это да, но тем не менее какие-то бонусы тоже очень важны

Uuriija: Это, да.

(ÕPI2): Но так я планирую в Германию поехать. Россия тоже конечно, но это я еще в раздумьях.

Uuriija: Допустим ты остался в Эстонии и поступил, как хотел, в Тартуский университет. Как ты думаешь с какими проблемами ты можешь в самом начале столкнуться?

(ÕPI2): Самое страшное, что я наверное стану изгоем в обществе эстонцев, потому что я не смогу с ними говорить на эстонском также хорошо, как и они. Будет какой-то комплекс неполноценности и если я смогу перешагнуть и справится, то наверное, я смогу тогда как-то влиться в общество других студентов и вот получить специальность. А если не получится, тогда боюсь будут очень большие проблемы. Но мне кажется даже, если я и смогу как бы поступить, найти компанию, улучшить свой эстонский, тогда это будет без проблем. Мне кажется, что не каждая компания примет человека, который другой, как бы относится к другой культуре, если, конечно, можно так сказать. То есть какое-то отторжение все-таки будет.

Uurija: Ну это ты так думаешь и я надеюсь, что с этим ты не столкнешься. С какими еще проблемами ты боишься столкнуться в Университете.

(ÕPI2): Ну сложности...мне кажется – язык. Вот язык и общение с другими студентами. То есть найти общий язык и сдружиться с кем-то. Найти людей, которм доверять.

Uurija: Как ты думаешь, что влияет на получение высшего образование? То есть, что влияет на доступность получения высшего образования?

(ÕPI2): Повлиять может знание языков, количество, которое я знаю, мой средний балл в аттестате, мои хобби, моя...ээ...ак...ну активность, эээ...моя внеклассная деятельность. То есть то, чем я помимо школы еще занимаюсь. Несколько хобби но там...

Uurija: Общественная жизнь?

(ÕPI2): Да, именно общественная жизнь.

Uurija: А как ты думаешь какую роль играет эстонский язык при поступлении в Университет?

(ÕPI2): Большую роль. Основную роль. Не знаешь эстонский не поступишь в Университет.

Uurija: А самое важное как ты думаешь что? Что на самом первом месте при поступлении в Университет?

(ÕPI2): На знание языка

Uurija: На знание...языка. Хорошо. Ну вообще полагается, что самое важное это твой знания

(ÕPI2): Ну это, да. Но без языка ничего не сделаешь. Это просто сложно сказать. Смотрят и на ум и образованность человека и на знания языков. Тоетъ это как-то в комплексе

Uurija: Взаимно связанно?

(ÕPI2): Да

Uuriija: Как ты думаешь в чем различия между эстоноговорящими и русскоговорящими учениками? И есть ли какие-то между ними различия?

(ÕPI2): Есть

Uuriija: Какие?

(ÕPI2): Русская молодежь – она знает языки как русский лучше, чем эстонцы. Но вообще вот особых различий нет. Но мне кажется русским несколько сложнее, потому что их основной язык русский и они должны учиться на эстонском, на равнее с эстоноговорящими учениками. И это какой-то, ну создает стресс для русских детей.

Uuriija: Как ты понимаешь значение слово интеграция в Эстонском обществе? Что такое интеграция? Это тема, наверное, которую мы затрагиваем каждый день, приходя в школу

(ÕPI2): Интеграция – это внедрение или взаимодействие людей разного менталитета, разных культур. То есть вариант объединения людей, принадлежащих к разным обществам, к разным таким как бы ну да, культурам и варианты этого взаимодействия. То есть как объединить людей в одном обществе, чтобы они жили благополучно, дружно и толерантно

Uuriija: Скажи, а насколько ты интегрирован?

(ÕPI2): Плохо интегрирован.

Uuriija: Почему?

(ÕPI2): Потому что я, если выбирать между собеседником эстонцем и русским, я выберу русского. Мне легче найти общий язык, легче найти точки соприкосновения без каких либо проблем. Если с эстонцем надо сначала, некоторые даже сначала думают, что сказать на русском, потом это переводят на эстонский и говорят. У меня раньше тоже такое было. Потом понял, что это не правильно и потом начал пытаться думать на эстонском. То есть там не составлять вещи в голове, действия и эстонский вроде улучшился.

Uuriija: И последний вопрос. Скажи готов ли ты учиться в высшем учебном заведении Эстонии.

(ÕPI2): Как я уже сказал, мое будущее еще туманно. Может я уеду, может действительно останусь учиться тут. Но думаю, что я справлюсь зная проблемы, с которыми я могу столкнуться.

Uuriija: Хорошо. Может ты еще что-то хочешь добавить

(ÕPI2): Нет, думаю я все сказал.

Uuriija: Хорошо. Спасибо тебе за участие в интервью. Твой вклад в работу очень важен для исследования.

Intervjuu 3.

Uuriija: Здравствуй! Меня зовут Анне-Лииза и я студентка Тартуского университета. В рамках своей дипломной работы я провожу небольшое исследование по теме «Готовность русскоязычных абитуриентов учиться в эстонских учебных заведениях». Пожалуйста, представься. Как тебя зовут?

(ÕPI3): Здравствуйте. Меня зовут Алина. Я ученица 12 класса Таллиннской Центральной Русской Гимназии

Uuriija: Скажи, как долго ты изучаешь эстонский язык?

(ÕPI3): Я изучаю эстонский язык 4 года.

Uuriija: Ты приехала от куда-то из-за границы или....?

(ÕPI3): Да, я приехала из России в 9 классе

Uuriija: На сколько трудно было изучение языка?

(ÕPI3): Было не трудно, потому что до этого я учила английский и немецкий язык и у меня довольно хорошо идут способности к языкам, поэтому я занималась с учителем отдельно, и было не трудно

Uuriija: Хорошо, а за это время появились ли у тебя друзья среди эстоно-язычных?

(ÕPI3): Друзей нету, а знакомые есть.

Uuriija: И как часто ты с ними общаешься?

(ÕPI3): Два раза в неделю я хожу на эстонский кружок

Uuriija: То есть встречаешься ты с ними только там? А в чем заключается кружок?

(ÕPI3): Да. Там мы делаем различные поделки из кожи, клеим что-то.

Uuriija: И о чем вы говорите, на какие темы?

(ÕPI3): Ну во-первых у меня язык не очень хороший и поэтому общаемся в основном на темы свободного времени, чем они занимаются, куда хотят поступать и на какие-то глобальные темы мы не говорим

Uuriija: Трудно ли тебе общаться с ними?

(ÕPI3): Нет, не трудно. Всегда найдется тема, на которую можно поговорить

Uuriija: Помогает ли тебе общение с ребятами...?

(ÕPI3): В плане школы?

Uuriija: В плане языка

(ÕPI3): Эээ, я думаю да. Разговорный язык как-то развивается.

Uuriija: Многому учишься, да?

(ÕPI3): Да

Uuriija: Скажи, а какие предметы ты изучаешь в школе на эстонском языке, не считая эстонского языка как отдельного урока?

(ÕPI3): Сейчас у нас биология, история, эстонская литература и физкультура

Uuriija: Трудно ли изучение для тебя этих предметов?

(ÕPI3): Ну, я думаю все. Например, биология очень трудно, потому что я хочу после школы стать врачом и мне важно понимать что-то с иностранного языка конечно очень сложно. А о других предметах, как Эстонская литература довольно-то легко

Uuriija: С какими трудностями ты сталкиваешься на уроках? Ну например на уроках биологии

(ÕPI3): Ну например, я очень люблю и привыкла, когда человек, ну, объясняет все очень эмоционально. А, например, на учитель биологии просто читает текст презентации и на уроках даже какое-то недопонимание и приходится приходиться домой и открывать словарь, что-то разбирать, и дополнительно заниматься, разбирать классную работу.

Uuriija: А как ты готовишься к этим урокам, которые преподаются на эстонском языке? Много ли времени занимает подготовка?

(ÕPI3): Я думаю столько же, сколько и к русским предметам, а иногда дольше

Uuriija: Хорошо, а воспринимаешь ты информацию как? Запоминаешь ли ты все, что говорят тебе на уроке?

(ÕPI3): Нет! Только основное.

Uuriija: Только основное. То есть все-таки дома приходится много заниматься, чтобы усвоить весь материал?

(ÕPI3): Ну, да. Только хорошо надо разбираться только связанно с биологией, а другие предметы я знаю основную тему и смысл, а какие-то детали я не изучаю

Uuriija: Так все-таки трудно воспринимать и запоминать все сказанное учителем на уроке или нет?

(ÕPI3): Довольно таки трудно

Uuriija: А в плане самого языка? Стала ли ты говорить или писать на эстонском лучше? Именно из-за того, что ты предмет изучаешь на эстонском языке. Мы не говорим об эстонском языке как предмете, а например как на уроках биологии

(ÕPI3): Нуу... я пока не вижу. Я думаю, может по специализации где-то мне потом пригодится, но вот в плане разговорного языка, то нет

Uuriija: А, письменный. Может терминология, словарный запас? Все таки, если ты хочешь в будущем учиться на врача, то термины по биологий уже очень важны. Поэтому это уже полезно, то что в школе ты изучаешь их на эстонском языке.

(ÕPI3): Это конечно

Uuriija: Скажи, а что можно было бы, ну например, на уроках биологии, сделать по-другому? Чтобы ты больше понимала, больше изучала, был больше толк в изучений предмета. Что бы ты сделала по-другому?

(ÕPI3): Ну думаю, что было бы хорошо, если бы у нас были учебники на эстонском языке и тот же самый учебник на русском языке. Чтобы мы не тратили время на перевод каких то трудных слов. И не во всех словарях найдешь допустим. А в плане языка мне нравится, что учительница говорит с нами только на эстонском, потому что она себя так поставила. Что все на русском к ней никто не обращается и поэтому...может только, чтобы она немножко поэмоциональнее разговаривала. А так все нормально

Uuriija: А что ты можешь рассказать про уроки истории? Кто у вас преподает?

(ÕPI3): Преподает у нас эстонец. И он почти не говорит на русском, только несколько слов знает. Но все равно с ним тоже как-то понятно, потому что он тоже очень эмоциональный человек и также у него всегда очень интересные презентации с картинками, что всегда можно понять тему. И контрольные он дает так: именно по тем темам, которые он рассказывал на уроке, и поэтому нет сложностей, что нужно читать весь учебник. Не дает какие-то странные вопросы.

Uuriija: И поэтому ты все запоминаешь что сказано было на уроке

(ÕPI3): Да, да, конечно

Uuriija: То есть в плане знаний у тебя сейчас никаких упущений нету сейчас? Ни на уроках истории, ни на биологии?

(ÕPI3): Ну...ммм... да я пока не вижу их.

Uuriija: А что можно было бы сделать по другому, сделать лучше, больше, если бы ты изучала предметы на русском языке. Или думаешь может все-таки есть какие то пробелы в знаниях?

(ÕPI3): Ммм... незнаю, я думаю, ...просто мне тоже кажется с языками зависит больше зависит от учителя. У меня вот такое мнение. Или...по некоторым предметам, например, по истории мне нравится этот учитель и поэтому мне не принципиально на

русском или эстонском, мне все понятно. А, например, на биологии в том году мне было гораздо легче, потому что у нас была другая учительница. Она такой человек, что очень сложно было переходить, перестраиваться на другого учителя, который совсем у него другие методы. Поэтому на биологии мне конечно было бы проще на русском

Uuriija: А физкультура, скажи как проходят уроки физкультуры?

(ÕPI3): У нас преподает такой пожилой чело...мужчина. Он очень хорошо говорит по-русски. И поэтому он с нами в основном общается на русском языке.

Uuriija: Но считается ведь, что предмет должен проводится на...

(ÕPI3): Да, считается, что предмет должен проходить на эстонском. Но как на физкультуре, мы во-первых много не общаемся, и с самого начала он с нами говорил на русском и поэтому все так привыкли и уже не перестраиваются на другой язык

Uuriija: То есть все таки какие то команды вы выполняете на эстонском языке или...

(ÕPI3): Да-да

Uuriija: ...Он все говорит на русском языке?

(ÕPI3): Да

Uuriija: Ну тут толком изучения языка не происходит. Хорошо. Скажи, а какие самые приятные воспоминания у тебя возникают, когда говоришь об обучении на эстонском языке. Что-то приятное, может какие-то достижения или ты чему-то научилась, что для тебя очень важно было. Есть ли что-то такое?

(ÕPI3): Ну, во-первых, мне приятно, что я довольно быстро выучила язык и в 9 классе я его сдала на 97 баллов из ста. Мне, конечно, было приятно для себя, что я если буду в будущем изучать какой-то другой язык, я так же быстро смогу его выучить. И еще мне, конечно, приятно, что сейчас у меня семья не говорит на эстонском, потому что мы здесь недавно живем, и поэтому если что-то нужно помогать по работе родителям, то я стараюсь помогать. И мне приятно, конечно, что в семье ко мне очень уважительно относятся, что я знаю этот язык.

Uuriija: Ну у тебя уже есть большие достижения. А что-то может, какие-то неприятные воспоминания есть? На уроках, например. Если ты что-то не поняла, учитель не так повел себя, или что-то другое, что запомнилось н. . . .

(ÕPI3): Ну пока за 4 года ничего не было

Uuriija: Ничего не было. Ну, это замечательно. Давай поговорим немного о твоей общественной жизни и о твоём свободном времени. Чем ты занимаешься в свободное время?

(ÕPI3): Ну, во-первых, я занимаюсь, я как я уже говорила, в студии, так же я хожу в театр, мы играем там разные представления, и тоже очень интересно. Я туда хожу четыре раза в неделю. Достаточно много. И еще я хожу на пилатес, а и в студию флористики.

Uuriija: Ага, и какова роль эстонского языка во всех твоих увлечениях?

(ÕPI3): Ну на эстонском языке у меня проходят кружки по искусство, а в основном на русском, театр – мы там ставим постановки из русской литературы, ну и тренировки проходят на русском языке

Uuriija: То есть все в основном на русском?

(ÕPI3): Да

Uuriija: Только на эстонском у тебя. . .

(ÕPI3): Да, я специально туда пошла, именно не сколько даже, мне конечно тоже интересно, но основная причина была, то что там на эстонском

Uuriija: И все там проходит, вам все объясняют на эстонском языке.

(ÕPI3): Да, там даже терминология уже такая сложная

Uuriija: Значит ты от туда чему то учишься и потом знания можешь использовать в повседневной жизни. Н у тем более, если ты там общаешься, то вы говорите на повседневном языке, и практика у тебя намного больше, чем у многих учеников, которые учат язык только в школе.

Смотришь ли ты эстонские каналы?

(ÕPI3): ...нет, не смотрю?

Uuriija: Совсем?

(ÕPI3): Ни русские не эстонские я не смотрю. Я телевизор не смотрю

Uuriija: Хорошо, значит телевизор ты не смотришь. А газеты читаешь?

(ÕPI3): Ну иногда, когда папа читает, он меня подзывает к себе, и я что-то ему перевожу. А так, чтобы самой, такого интереса нет.

Uuriija: Ни русские газеты, ни эстонские?

(ÕPI3): Нет

Uuriija: А книги?

(ÕPI3): Книги читаю очень много русских, на английском тоже стараюсь что-то читать. А на эстонском не читаю

Uuriija: А почему вот не читала?

(ÕPI3): Ну я считаю, что если читать какое-то простое произведение, у меня просто желания нет, потому что уже столько всего прочитано и как-то хочется гораздо большего...более известную литературу, чем...ааа...а если брать какое-то действительно очень серьезно произведение, то я его не осилю. Я понимаю, что у меня не настолько хороший язык

Uuriija: А на уроках эстонской литературы? Вы читаете?

(ÕPI3): Ну мы сейчас, в основном, проходим каких-то поэтов, их стихотворения и каких-то вот длинных произведений мы не проходили.

Uuriija: Ну а с эстонской литературой вы хоть немного ознакомились?

(ÕPI3): Да, конечно.

Uuriija: А что-то запомнилось с уроков эстонской литературы?

(ÕPI3): Я думаю, да... ну конечно, Лидия Койдула, Мария Ундер, очень мне нравятся ее стихотворения. Что-то я даже наизусть знаю.

Uuriija: Здорово. Значит, вы на уроках их еще учите, да?

(ÕPI3): Да, у нас это требуют

Uuriija: Скажи, с чем связаны твои планы на будущее? Как я поняла ты хочешь стать врачом

(ÕPI3): Да

Uuriija: И где ты планируешь учиться?

(ÕPI3): Я думаю, это будет складываться, я решу за тот год где. Я не знаю где, но я точно не хочу остаться в Эстонии. Может быть я поеду в Россию, но так как у меня Европейское гражданство, и я думаю, что наоборот многие в России хотят уезжать, а мне придется обратно. Это как то странно. Поэтому если я осилю, то может поеду куда-нибудь в Германию или в Англию, чтобы учиться на английском

Uuriija: А если бы ты осталась учиться в Эстонии? Естественно, если поступать у нас на врача, то только в Тартуский университет. Как ты думаешь, с какими проблемами ты бы столкнулась, поступив в Университет и учившись на эстонском языке?

(ÕPI3): Я думаю так же вся терминология не на русском и биология не на таком уровне. Так же у меня вообще были бы очень сильные проблемы, потому что, даже сейчас я знаю, что например, на этом кружке там есть еще русские девочки, которые мне всегда помогут, или я могу у них что-то спросить. Там бы пришлось общаться и заводить себе друзей, конечно, и я не знаю, мне кажется это была бы основная проблема в общении.

Uuriija: Как ты думаешь, как можно было бы решить эти проблемы? Что бы ты уже пришла и знала, чего ожидать, что ты можешь столкнуться с такими проблемами, и ты знала, как их решить? Ведь поступив за границу, ты тоже можешь столкнуться с этими проблемами

(ÕPI3): Я думаю только если заниматься упорно и как то очень много времени уделять изучению языка. Только так можно

Uuriija: Конечно, очень важно именно общение, чтобы появились какие-то друзья или знакомые. С которыми можно общаться. Страшно ли тебе было бы идти в Тартуский университет и учиться на иностранном языке, на государственном языке.

(ÕPI3): Я думаю не очень страшно. У меня старшая сестра сейчас учиться на иностранном языке и как-то на ее примере мне уже не кажется это таким страшным. Но все равно какой-то страх присутствует.

Uuriija: Страх или неуверенность?

(ÕPI3): Да, неуверенность. Просто я не знаю, что там будет. Первый год он ведь будет самый сложный?

Uuriija: Да, в университете всегда и везде, не важно на каком факультете учишься, первый год самый трудный. Как ты думаешь, что влияет на твою доступность получать высшее образование? То есть что может повлиять, на то чтобы ты смогла получать высшее образование? Что самое важное?

(ÕPI3): Хорошо сдать экзамены, потому что они помогают поступать в университет. Так же я думаю денежный вопрос, конечно, тоже играет какую-то роль. Потому что, если...легче поступать в какие-то престижные университеты, нужно брать кредит и это еще не главное. Надо жить на что-то, зарабатывать самому там, вон все студенты работают. И еще, конечно, думаю, что совсем разные менталитеты, например, в Эстонии здесь и в другой стране. Также даже поступая в университет тоже с учителями, со студентами, тоже изменишься и будешь совсем по-другому общаться.

Uuriija: Ну, я думаю, ты знаешь, что у нас в Эстонии сейчас есть возможность получать высшее образование бесплатно. Все университеты бесплатны, кроме частных учебных заведений. И поступая в Университет, тем более на врача, у нас врачи учились и учатся бесплатно. У нас в университете, по-моему, только 4 было платных места, остальные учатся бесплатно.

Скажи, пожалуйста, как ты понимаешь слово интеграция в Эстонском обществе?

(ÕPI3):

Uuriija: Что такое интеграция? Как ты понимаешь значение этого слова?

(ÕPI3):

Uuriija: Об этом говорят все время, и думаю слово у тебя на слуху

(ÕPI3): ... ммм... думаю с населением проблемы... какие-то, и то, что в университет, например, хотят поступать русские люди отсюда за границу, из-за эстонского.

Uuriija: То есть ты понимаешь, что интеграция это...

(ÕPI3): :....

Uuriija: что?

(ÕPI3): : Я не знаю как это сказать.... Не знаю

Uuriija: На самом деле интеграция, это процесс объединения частей в одно целое. То есть русскоязычные вливаются в Эстонское общество и все вместе становятся единым целым. И процесс интеграции начинается уже в школе, когда вы начинали изучать предметы на эстонском языке, участвовать в различных проектах.

(ÕPI3):

Uuriija: Скажи, какова роль, какова часть твоей будущей жизни связана с Эстонией и эстонским языком?

(ÕPI3): Я думаю, что в любом случае я буду сюда приезжать, хотя моя родина Россия. Не смотря на это, у меня здесь живут моя бабушка и дедушка. И конечно, я как-то за 4 года привыкла к Эстонии, мне очень нравится природа здесь. Нравятся какие-то места в Эстонии. Но в плане жизни я хотела бы жить в какой-то другой стране, просто сюда возвращаться, как на каникулы и чтобы вспомнить все хорошее и приятное.

Uuriija: То есть возвращаться как домой?

(ÕPI3): Да и язык мне нужен будет, чтобы я могла тут общаться.

Uuriija: И последний вопрос, на котором мы нашу приятную беседу и закончим. Как ты думаешь, чем отличаются, допустим, русскоязычные и эстоноязычные ученики, абитуриенты? Есть ли вообще различия?

(ÕPI3): Да, думаю, есть очень сильные различия.

Uuriija: В чем?

(ÕPI3): Ну вот, например, я общаюсь больше с такими, кто учатся в университетах. И вот, например, я вижу очень сильное различие, что у них в семьях так заведено, что закончил ученик школу и все ему говорят идти работать. Как-то у русских более так, «мы тебе поможем, мы тебе купим квартиру», что такое вот, не знаю, мне кажется, эстонцы в этом плане более правильно воспитывают, что ты будешь самостоятельный человек, будешь сам работать, сам о себе заботится и сам о себе думать. А у нас, ну может, то что я из России, у нас вот именно так, что бабушка и дедушка вам помогут. Там люди расслабляются и уже не думают своей головой и живут за счет кого-то.

Uuriija: А когда ты приехала сюда, заметила ли ты различия между русскоязычными в Эстонии и между русскими из России.

(ÕPI3): Да, есть.

Uuriija: В чем?

(ÕPI3): Я думаю русские люди более приветливы, чем здесь.

Uuriija: Чем русскоязычное население в Эстонии?

(ÕPI3): Да, чем русскоязычное население. Я живу в Эстонии, а все равно есть такое чувство, что там они у себя дома, они более уверены, нету никакого давления. А здесь видно все равно, что жизнь сложена совсем по-другому, что живут в стране, где разговаривают на двух языках. Во-первых, все стараются выучить этот язык, и это было очень приятно. Потому что у нас в России, если знаешь, например английский язык, то ты просто, тебя считают самым умным. Не развито изучение языков, а здесь в этом молодцы. Вот и ... в плане общение какого-то тоже мне кажется, есть люди и там, которые замкнуты и здесь есть такие. А так такой большой разницы я не заметила.

Uuriija: Ну я думаю разница все-таки есть. Приехав в Россию, я чувствую себя не в родной стране, а в обсалютно чужой и часто не понятной мне стране.

Спасибо тебе огромное. Может ты хочешь что-то добавить к выше сказанному?

(ÕPI3): Нет. Вам спасибо за интервью

Uuriija: Спасибо тебе еще раз большое за принятие участия в исследовании.

Intervjuu 4

Uuriija: Здравствуй! Меня зовут Анне-Лииза и я студентка Тартуского университета. В рамках своей дипломной работы я провожу небольшое исследование по теме «Готовность русскоязычных абитуриентов учиться в эстонских учебных заведениях». Пожалуйста, представься. Пожалуйста, представься

(ÕPI4): Меня зовут Аня и я учусь в 12 классе.

Uuriija: Скажи, пожалуйста, сколько лет ты учишь эстонский язык?

(ÕPI4): Эстонский язык я учу уже 7 лет, потому что в 5 классе я приехала сюда из России

Uuriija: А по какой причине вы сюда переехали?

(ÕPI4): Ну это скорее были семейные обстоятельства, связанные с работой родителей

Uuriija: Трудно ли тебе было по началу?

(ÕPI4): Ну, изначально, да. Потом я выбрала не самую удачную школу для себя, как я потом это обнаружила. Эстонский язык я там вообще практически не изучала и вот в 8 и 9 классе я ходила к репетитору и до сих пор хожу. И там я начала уже более основательно изучать язык

Uuriija: А как ты сдала экзамен в 9 классе?

(ÕPI4): Ну я сдала, сейчас точно не скажу...по-моему, у меня было 93 балла. То есть на 5. И...ну как бы я довольна этим результатом

Uuriija: Трудный ли для тебя язык? Трудно ли было его учить?

(ÕPI4): Ну...трудности у меня больше с грамматикой, а так вообще не могу сказать, что он трудный.

Uuriija: А есть ли у тебя друзья среди эстонцев?

(ÕPI4): Э...честно нет.

Uuriija: А: Ну я вот работаю сейчас на дегустации мороженого и иногда приходится сталкиваться с эстоно-говорящими естественно. И как бы проблем в общении я не нахожу для себя

Uuriija: То есть ты можешь с ними спокойно разговаривать и ...

(ÕPI4): Да!

Uuriija: ...никакого барьера нету

(ÕPI4): Да

Uuriija: Хорошо. Сейчас мы переходим к первой части интервью в которой поговорим о школе, о твоём свободном времени. Скажи, какие предметы в школе ты изучаешь на эстонском языке?

(ÕPI4): На эстонском языке у нас, например, история, физкультура, эстонская литература

Uuriija: Трудный ли для тебя этот предмет?

(ÕPI4): Ну вообще, да, потому что там иногда встречаются незнакомые слова и трудно построены предложения. И как бы для понимания это бывает сложно

Uuriija: А с какими трудностями и проблемами ты еще столкнулась на уроках, который преподаются на эстонском языке, кроме незнакомых слов и понимание текста?

(ÕPI4): Именно, касательно истории?

Uuriija: Ну даже и на уроках истории

(ÕPI4): Ну, наверное, нет никаких больше проблем. Потому что учитель достаточно лояльно относится. Как бы, если что-то не понятно он переведет, и так же я могу спросить на русском, и он в принципе меня поймет.

Uuriija: А запоминаешь ли ты все, что на уроке проходите? Весь ли материал усваиваешь? Понятно ли тебе все?

(ÕPI4): Ну, чаще всего понятно и запоминается довольно таки хорошо. У нас в основном такой наглядный материал. Часто у учителя приготовлены презентации различные и мы смотрим интересные фильмы по истории и может от этого легче

Uuriija: А бывает такое, что учитель говорит на русском языке или он говорит только на эстонском?

(ÕPI4): Нет, у нас учитель по национальности эстонец. Он говорит исключительно на эстонском языке

Uuriija: Только на эстонском, это очень хорошая практика. А воспринимаешь легко данную на уроке информацию. Все ли сказанное на уроке запоминаешь? Есть ли пробелы в знаниях?

(ÕPI4): Ну, я лучше воспринимаю написанную информацию, нежели устную. Поэтому мне легче, когда есть текст и я могу на него посмотреть

Uuriija: То есть, когда вы что-то записываете, тебе легче запомнить

(ÕPI4): Да, так точно

Uuriija: Скажи, а что бы ты на уроках сделала по-другому? Если сравнить, то, как организованны уроки сейчас. Чтобы ты хотела поменять? Есть ли какие то идеи, чтобы сделать урок лучше, интереснее или полезнее

(ÕPI4): Ну, во-первых, я бы сделала больше интерактивных возможностей и групповых работ, потому что ну..., возможно это имеет какую-то развлекательную сторону, и тогда как бы...обучение такое...как бы менее в формальной обстановке. Возможно, это принесет больше результатов

Uuriija: То есть ты считаешь, что работа в группах более эффективна? И работая в группах, было бы больше эффекта

(ÕPI4): Ну, мне кажется не исключительно эти два как бы...метода, а чтобы их совмещать. Допустим, обыкновенный урок как бы с...ну стандартный и иногда проводились какие то такие, чтобы были такие групповые занятия

Uuriija: А вот в плане языка, изучая предметы на эстонском языке, есть ли какие то продвижения у тебя? Запоминаешь ли ты слова. Я говорю не в плане предмета, а в плане языка

(ÕPI4): Да, конечно. Как бы очень часто, например, на уроке истории или эстонской литературы встречаются незнакомые слова, которые употреблены в каком то контексте и так их легче запоминать.

Uuriija: То есть какие то устойчивые выражение ты запоминаешь?

(ÕPI4): Да

Uuriija: А потом ты используешь их на уроках эстонского языка или за пределами школы? На работе?

(ÕPI4): Ну сейчас, я так не вспомню, но наверное использую

Uuriija: А в плане знания предметов? Все ли запоминается или, если бы предметы преподавались на русском языке, то ты бы запоминала больше? Или разницы для тебя нет?

(ÕPI4): Ну...честно не знаю. Поскольку, предмет истории например меня никогда не интересовал и я запоминаю, то что мне поможет получить хорошую оценку. А...ну в основном я отталкиваюсь от этого

Uuriija: То есть тебе не очень интересен этот предмет и по этому ты...

(ÕPI4): Я считаю, что мне не столь он пригодится, чтобы я сейчас тратила свое время на это. Я лучше подучу там химию или еще что-то

Uuriija: То есть для тебя важны именно это направление, реальные предметы, такие как математика, химия и

(ÕPI4): Да-да

Uuriija: Хорошо. Давай отойдем немного от темы школы и поговорим о твоём свободном времени?

(ÕPI4): Э..в свободное на каникулах или от учебы свободное время?

Uuriija: В свободное от учебы время.

(ÕPI4): Ну...чаще всего я гуляю, а сейчас я работаю.

Uuriija: А ходишь ли на какие то кружки или дополнительные занятия

(ÕPI4): Я хожу к репетитору по химии и к репетитору по эстонскому языку

Uuriija: А творческие какие то занятия?

(ÕPI4): Я закончила художественную школу уже около трех лет назад. И больше уже нигде не ходила.

Uuriija: А художественная школа была на русском языке или на эстонском?

(ÕPI4): Ну в России была на русском, а тут я уже продолжила на эстонском языке.

Uuriija: И как ты общалась на занятиях? Трудно ли было?

(ÕPI4): Ну...я конечно, изъяснялась на русском языке, потому что я тогда только приехала и не знала практически вообще ничего и мне было достаточно трудно найти общий язык с преподавателем, что-то ему объяснить, там спросить. Но мне помогли ребята, кто со мной ходили. И там я многому научилась. Для меня это была хорошая практика языка

Uuriija: Хорошо, а на работе? Ты когда устраивалась, требовалось ли знание эстонского языка, и на каком уровне?

(ÕPI4): Ну, базовый, мы не говорим каких то замысловатых выражений. Мы просто предлагаем продегустировать мороженное, поэтому в принципе не требуется хорошее знание эстонского языка. Как бы...ааа...сам работодатель он русский и так он проверил знание, самые основные и простые выражения и больше ничего не проверял.

Uuriija: То есть никаких серьезных требований не было?

(ÕPI4): Ну да.

Uuriija: А где вы работаете, как организованна ваша работа?

(ÕPI4): У нас определенные точки в больших магазинах, где мы стоим там и предлагаем людям попробовать новое мороженное.

Uuriija: А с чужими людьми не страшно общаться на эстонском языке? На все вопросы можешь ответить?

(ÕPI4): Нет. Ну, первый раз, когда я пошла на работу, было немного волнительно, но и то в первый час у меня это волнение ушло, потому что это так спонтанно все происходит. Я как бы не успеваю заметить, люди быстро меняются

Uuriija: А на эстонском языке не боишься говорить, отвечать на вопросы?

(ÕPI4): Нет не боюсь. Ну я как бы не боюсь, если что сказать, что я допустим что-то не поняла и сослаться, что я изучаю эстонский язык ну не на равне со всеми.

Uuriija: Ну тебе конечно труднее, по сравнению с другим? Скажи, смотришь ли ты какие-нибудь эстонские каналы?

(ÕPI4): Ну иногда я натываюсь на них, когда листаю каналы. И в принципе...ну иногда, когда идут какие-то новости, то я смотрю. И чаще всего я достаточно много понимаю. Но в основном я предпочитаю русское телевидение.

Uuriija: А какие программы та на эстонском смотрела?

(ÕPI4): Я не помню точно как называется канал...ЕТВ...в, да?

Uuriija: Да, ЕТВ

(ÕPI4): Вот, я там смотрела новости и один раз моя сестра там снималась в каком-то сериале в массовке и я его тоже посмотрела.

Uuriija: А когда смотришь новости тебе там все понятно?

(ÕPI4): Ну, большинство, да

Uuriija: Там же быстро очень говорят и воспринимать порой трудно

(ÕPI4): Конечно не полностью весь материал, который они там дают, но частично, да.

Uuriija: А читаешь ли ты газеты на эстонском языке?

(ÕPI4): На эстонском, нет. И вообще в принципе газеты я не читаю.

Uuriija: А на уроках эстонского вам не дают читать газеты?

(ÕPI4): Ну это очень редко

Uurija: То есть можно сказать, что тебя не интересует что пишут в газетах или все-таки нет

(ÕPI4): Новости я чаще смотрю в интернете, нежели покупаю газеты. И там извет в основном информация на русском языке.

Uurija: А на эстонские новостные порталы ты заходишь?

(ÕPI4): ну я как бы предпочитаю все же на русском языке читать новости.

Uurija: Ну на родном языке, конечно, читать легче и доступнее

(ÕPI4): Да, и репетитор мой по эстонскому языку просит иногда, чтобы я заходила и читала новости на эстонском языке, что бы как то более, больше воспринимать информацию и печатный текст, чтобы в дальнейшем это было проще

Uurija: Ну а о передачах мы уже говори, что все таки что-то ты смотрела на эстонском языке. Ну на этом мы закончим говорить о меди и твоём свободном времени и перейдем ко второй важной части это твоё будущее, твоё дальнейшее обучение в университете. Вы сейчас заканчиваете школу и наверняка у тебя уже есть планы на будущее? Куда ты планируешь поступать?

(ÕPI4): Вообще я хочу остаться здесь, в Эстонии, и продолжить обучение тут.

Uurija: А почему ты хочешь остаться и учиться в Эстонии?

(ÕPI4): Ну я считаю, что Эстония предоставляет качественное образование, которое котируется по всему Евро Союзу, и так же я считаю, что Эстонское образование это хорошее соотношение цены и качества. Поскольку Тартуский Университет далеко не последний и образование тут на высоком уровне и не такие уж большие цены, ведь сейчас есть возможность поступать на бюджетные места.

Uurija: А куда ты планируешь поступать?

(ÕPI4): Я бы хотела пойти на медицинский факультет, а именно я хочу выучиться на зубного...стоматолога. И хотела бы попасть в Тартуский Университет.

Uuriija: Хорошо, а в у нас есть ли еще какие то учебные заведения, где можно учиться на зубного врача? Ну, кроме Тартуского Университета?

(ÕPI4): Насколько я знаю, то нет

Uuriija: Как ты думаешь, с какими проблемами ты можешь столкнуться при поступлении в Университет?

(ÕPI4): Ну возможно, это конкурс. Возможно я конкуренция, я как бы думаю, нет, не могу сейчас точно сказать, но по этому поводу я бы поволновалась. И так же эстонский язык. Потому что материал достаточно сложный и какие-то новые понятия, новые термины и это будут трудно для моего понимания

Uuriija: Если ты столкнешься с этими проблемами, как ты будешь решать их?

(ÕPI4): Ну усиленно погружаться в изучение эстонского языка. И я думаю учась на эстонском постепенно станет проще и проще, тем более я пока не собираюсь заканчивать работу с репетитором и как бы я думаю, что я все наверстаю

Uuriija: Я так понимаю, что самая большая трудность с которой ты можешь столкнуться – это обучение на эстонском языке. Так или нет?

(ÕPI4): Да именно

Uuriija: А что может повлиять на твою доступность получения высшего образования?

(ÕPI4): я думаю самое важное это результаты экзаменов, эээ...оценки в аттестате я думаю так же влияют и уровень эстонского языка. На сколько я знаю в Тартуский Университет не берутэээ...

Uuriija: Если результат экзамена ниже 80 баллов на категорию B2

(ÕPI4): Нет, нужно C1

Uuriija: C1 уже?

(ÕPI4): Да, точно. Если нет категории C1, то не берут

Uuriija: Ну, вот, требования поменялись, потому что раньше требовалось не ниже 80 баллов категории В2. Скажи, как ты думаешь, могут ли у тебя появиться проблемы с общением в Университете? Ведь все таки большая часть студентов – это эстоноязычные

(ÕPI4): бы меня не пугает, если я буду находиться в одиночестве. А вообще, если нужно будет что-то узнать и что-то спросить, то меня бы это не испугало. Как бы мы все студенты и может кому то что-то не понятно, я считаю, что это нормально

Uuriija: То есть, если будет нужда, ты никогда не побоишься попросить помощи

(ÕPI4): Ну да

Uuriija: Как ты думаешь, есть ли различия между эстоноязычными учениками и русскоязычными? И есть ли они вообще или нет?

(ÕPI4): Ммм...достаточно сложный вопрос. Но я думаю, что нет, поскольку, что русскоязычные студенты, что эстоноязычные студенты пришли получать знания и получить как бы профессию. Цель у всех одна. Может в менталитете есть какая то разница, но я для себя ее не замечаю и не замечала при общении с эстонцами.

Uuriija: Ну а в учебе? В процессе обучения?

(ÕPI4): Я думаю есть?

Uuriija: А почему?

(ÕPI4): Я могу привести один пример, что, когда я ходила с одной своей знакомой защищать ее проект, она была единственная русская, кто представлял свою работу и к ней единственной стали конкретно придираются. В смысле каких-то ошибок, именно в эстонском языке, поскольку весь проект у нее был на русском языке, а потом она ну перевела на эстонский язык. И там как бы была краткая информация, самая главная, и некоторые грамматические ошибки присутствовали. Так вот к этому очень сильно придирались, хотя эстонцы тоже было с русским текстом и у них было гораздо больше ошибок, но об этом никто ничего не сказал. Я думаю, что может быть в этом плане у нас будут эстонский преподаватели, и они могут, как то относиться неуважительно, что ли

Uuriija: А ты боишься с этим столкнуться? Как бы ты себя повела в такой ситуации на месте своей знакомой?

(ÕPI4): Ну честно очень боюсь, потому что я думаю идти на конфликт с преподавателем было бы совсем не разумно и это только усугубило бы ситуацию. Поэтому я бы, как бы выбивалась на все сто, чтобы получить хорошую оценку и тогда как бы уже, если что можно использовать уже дальше.

Uuriija: Ну я могу тебя успокоить. В Тартуском Университете ты с этим не столкнешься. У нас очень толерантные преподаватели, которые ко всем относятся одинаково, наравне

(ÕPI4): Ну, вы меня успокоили.

Uuriija: Ну и последнее. Как ты понимаешь слово интеграция?

(ÕPI4): Интеграция...возможно это внедрение...эээ...в ну в Эстонское каких то других людей, национальностей, возможно

Uuriija: А как ты думаешь ты интегрирована в Эстонское общество? Чувствуешь ли себя частичкой общества?

(ÕPI4): Да, думаю, что да

Uuriija: А готова ли ты учиться в эстоноязычном учреждении

(ÕPI4): Ну, думаю да, но мне нужно много работать и учиться, чтобы я смогла получить высшее образование. Но я не боюсь этих трудностей, я уже ко многому готова и многому научилась

Uuriija: Спасибо тебе огромное за интервью Может ты хочешь чего то добавить к выше сказанному?

(ÕPI4): Думаю, я все сказала

Uuriija: Спасибо тебе за участие и вклад в мою работу.

Uuriija: Здравствуй! Меня зовут Анне-Лииза и я студентка Тартуского университета. В рамках своей дипломной работы я провожу небольшое исследование по теме «Готовность русскоязычных абитуриентов учиться в эстонских учебных заведениях». Пожалуйста, представься.

(ÕPI5): Меня зовут Валерия, и я учусь в 12 классе.

Uuriija: Очень приятно! Валерия, скажи как долго ты изучаешь эстонский язык?

(ÕPI5): Эээ...ну как, с первого класса, как в школе начали изучать. Так же я его изучаю дополнительно, где-то года два

Uuriija: И как ты думаешь на каком уровне ты владеешь языком?

(ÕPI5): Ну я считаю, что по-эстонски я говорю достаточно хорошо и абсолютно разговорный уровень языка у меня хороший, я спокойно общаюсь со сверстниками. Ну, а если именно в школе, то мы проходим, ну сдаем на С1

Uuriija: Как...если у тебя друзья среди эстоноязычных?

(ÕPI5): Есть друзья, которые говорят как по-русски, так и по-эстонски

Uuriija: И как часто ты с ними общаешься?

A: Нууу...не так часто, но возможно где-то один или два раза в месяц

Uuriija: И общаешься ты с ними на эстонском или русском языке?

(ÕPI5): Иногда на русском, иногда на эстонском, просто он какой-то смешанный. Допустим, когда человек не знает какое-то слово по-русски, то говорит на эстонском. Так же и я наоборот...

Uuriija: И вы друг друга понимаете, можете разъясниться

(ÕPI5): Да

Uuriija: Хорошо

(ÕPI5): Они так же могут со мной поговорить на русском, а я с ними на эстонском

Uuriija: Скажи, а какие предметы вы изучаете в школе на эстонском языке?

(ÕPI5): Уроки проходят на эстонском...биология, музыка, искусство тоже туда и вроде бы все

Uuriija: Скажи, ты уверена что назвала все предметы? Или у вас идет разделения, зависимо от направления?

(ÕPI5): У нас вроде у всех одинаково, но я знаю, что в других школах другие предметы изучают на эстонском языке. И так же как я слышала, биология в гимназии не обязательно должна быть на эстонском языке.

Uuriija: Трудно ли тебе изучать предметы на эстонском языке?

(ÕPI5): Лично мне кажется, что возможно, такие предметы, такой предмет точнее, как биология немного, на мой взгляд, немного лишнее. Потому что я больше заморачиваюсь над переводом, нежели над самой сутью. Ну, это относится конкретно биологии.

Uuriija: Хорошо. А на уроках искусства или музыки, например?

(ÕPI5): Ну там почти все слова схожи на русском, поэтому и как бы звучание похожи или...там нету ну такого сложного, поэтому в принципе все понятно.

Uuriija: Понятно. А на уроке учителя говорят с вами только на эстонском языке или переходят иногда на русский язык?

(ÕPI5): Ну, если предмет на эстонском языке, то всегда практически стараются на эстонском говорить. И если, ну, если там проблема какая-то и тогда учителя могут перейти на русский

Uuriija: А допустим, у тебя очень много времени уходит на перевод текста, на его понимание. А если бы предмет был на русском языке, то как ты думаешь, если бы было на русском языке. Как ты думаешь было бы легче или труднее или совсем нет разницы?

(ÕPI5): Ну, наверное, единственное, что биология занимала меньше времени. А так в принципе все нормально

Uuriija: То есть на данный момент самый трудный предмет это биология?

(ÕPI5): Ну да, наверное.

Uuriija: А скажи, полезно ли для тебя изучение предметов на эстонском языке? Есть ли толк?

(ÕPI5): Ээээ...ну в принципе я с биологией не собираюсь никак связывать свою профессию, потому что в принципе мне кажется, что биология не особо нужна. Такой предмет, а особенно на эстонском языке, чтобы лишнее еще учить, слова и термины

Uuriija: То есть эти предметы ты немного отодвигаешь и изучаешь, то что тебе очень важно для будущей профессии

(ÕPI5): Ну, да.

Uuriija: Хорошо. С какими ты сталкивалась проблемами во время изучения определенных предметов в школе на эстонском языке? Одну проблему та уже отметила – это понимание текста, но может, есть еще какие-то трудности?

(ÕPI5): Нууу...возможно были какие-то недопонимания, когда как бы что-то сказали, а ты немного не до понял. Или смысл задание, тебе нужно что-то сделать, а что на эстонском прозвучало – непонятно

Uuriija: Ага, а когда отвечаете устно?

(ÕPI5): Устные ответы, ну, тоже, если предмет на эстонском, то тоже только на эстонском должен быть

Uuriija: А трудно ли тебе отвечать, вдруг не знаешь какого то слова и это ограничивает тебя ответить полным ответом или ты не так выразилась и ответ твой получился совсем по другому?

(ÕPI5): А у нас есть еще предмет эстонская литература на эстонском языке

Uuriija: Хорошо, что вспомнила

(ÕPI5): Ну к вопросу, наверное, нет. Как бы если есть конкретный материал, какой то, то в принципе слова все знакомы, и сказать, в этом нет проблемы. И в любом случае, даже если есть какое-то слово, которого не знаешь, всегда можно спросить и как бы всегда подскажут и поймут тебя все равно. Ну так же, например, я участвую в, на эстонском языке у меня проект, относительно там Финского залива и так далее и вот было тяжело было, когда надо было представлять свою работу полностью на эстонском. Все эстонцы русского не знали и тогда было тяжело, потому что некоторые слова я не знала и тяжело объясниться было и никто не мог мне помочь

Uuriija: Но ты справилась ведь...

(ÕPI5): Да, конечно

Uuriija: Хорошо, ты молодец. Это был у тебя, я думаю, очень хороший и полезный опыт

(ÕPI5): Это точно

Uuriija: Скажи, а как ты думаешь, что можно было бы изменить на уроках которые преподаются на эстонском языке, чтобы они были более понятны, более продуктивны?

(ÕPI5): Ну, наверное, это личное дела именно каждого учителя индивидуально, но мне не очень нравится, когда дают на уроках сплошной текст на эстонском языке и говорят, переписывайте его в тетрадь, не объясняя как бы. Это не изучение предмета и языка. На мой взгляд, проще было бы взять этот же текст и простыми словами попытаться на эстонском языке его объяснить как бы с картинками и иллюстрациями. Но это вот именно особенность учителя, мне кажется

Uuriija: А бывало у вас такое?

(ÕPI5): Ну да, довольно часто бывает, что говорят просто открывать учебник и переписывают его.

Uuriija: Получается. На уроках вы просто переписываете учебник.

(ÕPI5): Ну да...

Uuriija: И чтобы ты предложила?

(ÕPI5): Хотелось бы хоть презентаций. Потому что, когда просто бессмысленно переписываешь текст на незнакомом языке, то от этого знаний не прибавляется

Uuriija: Это верно. А когда ты записываешь, ты запоминаешь что-то? Или получается просто бессмысленное переписывание? Потому что есть люди, которые запоми...

(ÕPI5): Если я понимаю перевод, то, да, как бы возможно тогда я запомню. Конечно, если какую-то часть не понимаю, то я не запомню соответственно.

Uuriija: А словариками вы на уроках пользуетесь?

(ÕPI5): Словарей ну...если урок в компьютерном классе проходит урок, то да, пользуемся. А так мы спрашиваем учителя каждый раз перевод.

Uuriija: Были ли у тебя такие приятные воспоминания о предметах, которые ты изучаешь на эстонском языке? Может какие-то достижения, что-то у тебя получилось? Или ты выученное использовала где-то? То, что запомнилось и вызывает приятные воспоминания?

(ÕPI5): Ну, наверное, больше всего на эстонском языке, как изучения в школе, самую большую роль сыграло в моем как бы знании этого языка. Потому что, когда я вот в этом проекте участвую мне очень пригодилось, я прям села и вспоминала, что вот именно эту тему мы проходили и сейчас мне это все нужно использовать в обороте

Uuriija: То есть термины, которые ты изучала на предметах, которые преподаются на эстонском языке, ты потом использовала в проекте...

(ÕPI5): ...Ну, да...

Uuriija: Они тебе в какой то момент помогли. Хорошо, а в плане знания предмета, изменилось ли что то? У тебя есть возможность сравнить с прошлыми годами. Как ты думаешь, твой уровень знаний улучшился, остался прежним или ухудшился?

(ÕPI5): Смотря какой предмет. Допустим Эстонская литература улучшилась, наверное, ну остальные предметы тоже, наверное. А вот биология, наверное, ухудшилась значительно, ну опять же мне кажется это особенность преподавателя, учителя

Uuriija: То есть в большей степени результаты зависят от учителя

(ÕPI5): Да

Uuriija: Хорошо. Сейчас мы перейдем к другой части интервью и поговорим о твоём свободном времени и участии в общественной жизни. Входишь ли ты в какую то общественную организацию?

(ÕPI5): В общественную организацию, наверное, нет. Нет, не захожу.

Uuriija: А что ты делаешь в свободное от школы время?

(ÕPI5): Мне нравится изучать языки. Я вот сейчас изучаю испанский язык. Так же за...ну, хожу в спорт зал, где-то раза 4 в неделю. И занимаюсь йогой

Uuriija: И какова роль эстонского языка в твоих увлечениях

(ÕPI5): Эээ...эстонский язык ну на... курсах испанского языка, так как я, ну, учу непосредственно с носителем, а остальные в группе Эстонцы. И мне с ними приходится в свободное от уроков время, может пораньше, может немного попозже, возникают какие то вопросы, то общаюсь только на эстонском.

Uuriija: А трудно ли тебе изучать иностранный язык на иностранном языке?

(ÕPI5): Ну, наверное, может быть, если бы был какой-то тяжелый язык. Испанский по сути легкий язык, и там все понятно, скорее всего все сводится к тому, что там как дела, что делаете, что нового и мне кажется, ну это довольно сильно развивает, потому что я узнаю такие тонкости, именно разговорного языка, что в школе не преподают

Uuriija: То есть ты учишь два языка одновременно.

(ÕPI5): Ну, да, возможно

Uuriija: А как часто ты с ребятами общаешься?

(ÕPI5): С которыми я учу, хм, ну там не только ребята, там и взрослые и у нас группа из 6 человек и там разброс от 16 до 40. Вот, ну я там в основном общаюсь с девушкой 24 лет и вот с ней как бы

Uuriija: А вне занятия вы где-то встречаетесь?

(ÕPI5): Мы часто ходим в какие-то мероприятия. Вот, что мне нравится в курсах испанского языка, мы можем в кино пойти все вместе, где допустим в Артис, там фильмы на испанском и перевод снизу на эстонском языке. И так же устраиваются в этом месте вечера посвященные, где мы все вместе собираемся, играем в какие-то игры. Понятное дело они посвящены испанскому языку, но разговариваем между собой на эстонском.

Uuriija: То есть вы свое свободное время проводите часто вместе. Хорошо, а такой вопрос, смотришь ли ты эстонское телевидение

(ÕPI5): Ну...крайне редко, возможно, когда там показывают ну Евровидение или там Олимпийские игры

Uuriija: А передачи какие-то смотришь?

(ÕPI5): Я вообще телевизор очень редко смотрю, так что, даже русские не смотрю и вряд ли на эстонском

Uuriija: А газеты читаешь? Новости?

(ÕPI5): Газеты иногда читаю. Ради интереса читаю там Delfi как на русском, так и на эстонском.

Uuriija: То есть на эстонском что-то читаешь...

(ÕPI5): ...Ну, да...

Uuriija: ...Знаешь, что в обществе происходит

(ÕPI5): Да, конечно

Uuriija: И теперь мы переходим к самой главной части интервью. Скажи, пожалуйста, твои планы на будущее.

(ÕPI5): Ну я, скорее всего, собираюсь остаться учиться в Эстонии и продолжить свою жизнь здесь. Здесь все-таки моя семья, я здесь выросла, мне проще будет здесь адаптироваться. Я пока точно не могу сказать на кого конкретно учиться, но предполагаю это будет связано как то с экономикой или инженерией. Ну и конечно в Тартуский университет или ТТУ

Uuriija: Как ты думаешь, при поступлении в университет с какими проблемами ты можешь столкнуться?

(ÕPI5): Возможно, ну непосредственно самого предмета, что мне нужно будет в нем хорошо разбираться. И эстонский язык знать именно терминологию, относящуюся к моей теме изучения. Возможно вот в этом

Uuriija: Как ты думаешь, как ты будешь решать возникшие проблемы?

(ÕPI5): Ну заранее, надо выбрать факультет, на кого будешь учиться. И соответственно готовится к предмету. Не только придти в школу...эээ...в университет, как то учить, а уже заранее, что ты будешь примерно учить, какую-то терминологию на эстонском языке.

Uuriija: А в плане общения?

(ÕPI5): Ну, возможно, да. Но я предполагаю, что помимо там, не будет сто процентов ну как бы эстонского селения. Я буду с русскими общаться, но так же и с эстонцами. Да

и у меня в этом плане нет никаких проблем и я абсолютно коммуникабельный человек, как с русскими, так и с эстонскими, эстонцами

Uuriija: А ты боишься говорить на эстонском языке?

(ÕPI5): Нет

Uuriija: Нет никакого барьера?

(ÕPI5): Нет.

Uuriija: А что может повлиять на твою доступность к получению высшего образования в Эстонии?

(ÕPI5): ммм... повлиять. Ну, возможно именно мои показатели об учебе. Я в принципе считаю, что буду справляться с учебной нагрузкой, но загадывать не стоит, возможно у меня будут какие-то проблемы.

Uuriija: Хорошо. Скажи, а чем отличаются эстоноязычные от русскоязычных и есть ли вообще различия? Все-таки ты общаешься много и с теми, и с теми. Или мы все-таки одинаковые

(ÕPI5): Конечно, есть. Это очень сильно заметно, в плане, даже повседневной жизни, вещах, манере общения. Как-то даже если взять чувство юмора абсолютно другое и мне как бы тяжело понять некоторые шутки, ну когда они, находясь в какой-то эстонской среде и у нас. Так же ну отношения в семье тоже немного другие и как бы менталитет другой и все другое

Uuriija: А учась на эстонском языке не боишься ты столкнуться с проблемой непонимания в университете?

(ÕPI5): Ну я думаю, в любом случае сначала будут с этим проблемы, по крайней мере новый человек, новая манера общения, как то там скорость, ритм речи, какие-то слова. И в начале я уверена, что с этим будут трудности, но потом все приходит с опытом и как то привыкаешь, что мне кажется, потом с этим проблем не будет.

Uuriija: Кроме всего сказанного, с какими трудностями ты боишься столкнуться в университете. Есть ли еще, что то?

(ÕPI5): Ну мне кажется, что при изучении предмета ну я как бы боюсь больше всего с выбором профессии будущей, потому что не исключено. Что-то что я выберу, то потом буду об этом сожалеть. Ну, это мой самый большой страх.

Uuriija: Как ты относишься к эстонскому языку и к эстонцам вообще?

(ÕPI5): Ну на это у меня нет предвзятого отношения. Я не делю людей на русских или эстонцев. Среди тех и среди тех встречаются как очень хорошие, с которыми приятно общаться, так и очень плохие, точно так же. Ну вот.

Uuriija: Хорошо, я согласна с твоим мнением. Скажи, а как ты понимаешь слово интеграция. Что это такое?

(ÕPI5): Интеграция - это приспособление...неуверенна.

Uuriija: Объясни как ты понимаешь, можешь своими словами, что такое интеграция в Эстонское общество?

(ÕPI5): Ну возможно это внедрение чего-то нового. Но я не уверена сейчас в своих знаниях, я предполагаю, что это внедрение чего-то нового, может приспособление, как бы интегрирует...

Uuriija: Ну ты в какой то степени права. На самом деле интеграция – это процесс объединения частей в одно целое. То есть русскоязычные вливаются в Эстонское...

(ÕPI5): Ну да....

Uuriija: ...общество и все вместе становятся единым целым. И процесс интеграции начинается уже в школе, когда вы начинали изучать предметы на эстонском языке, участвовать в различных проектах. А ты как думаешь? Ты интегрирована в Эстонское общество?

(ÕPI5): Мне, кажется, да. Потому что я в том же самом проекте участвую. Где меня абсолютно спокойно приняли. Наравне приняли с эстонцами и я себя спокойно чувствую там.

Uuriija: И как ты думаешь, это последний вопрос, смогла бы ты учиться сейчас в университете, будешь успешно учиться? Готовы ли ты учиться в университете?

(ÕPI5): Конечно, я в этом уверена, потому что у меня сейчас есть желание и есть большие стремления, планы как бы поступить, хорошо учиться, найти хорошую работу. И естественно настроена на все хорошее. Поэтому я готова!

Uuriija: И всегда ты будешь готова все проблемы и конфликты решать. Да? Ты готова к трудностям?

(ÕPI5): Так точно. Потому что если откладывать проблему и, если ее не решать, то потом еще больше будет проблем и более серьезные. Лучше решать маленькую проблему сразу же и не будет накапливаться

Uuriija: Все хорошо. Спасибо тебе огромное за интервью. Твой вклад очень важен для исследования

(ÕPI5): Вам спасибо, за приятный разговор

1. Представьтесь, пожалуйста. Ваша должность

TKVG õppealajuhataja

3. В чем Вы видите цели и задачи вашей работы

Организация образовательного процесса и управление им

Основная часть:

1. Как проходит процесс интеграции в вашей школе?

Интеграция происходит через учебную и внеклассную деятельность, включающую в себя помимо традиционных мероприятий проектную деятельность, организацию для учеников и учителей встреч/лекций известных эстонских деятелей в разных областях (политика, спорт и др) .

2. Какие предметы в школе преподаются на эстонском языке?

В основной школе ведется преподавание ряда предметов на основе ЛАК-методики: природоведение, человековедение, музыка, обществоведение, история.

3. Сколько уроков эстонского языка проходит в неделю в начальной школе, основной ступени и гимназической ступени?

1 ступень - 3 часа (базовый курс) + 1 час (разговорный эстонский язык)

2 ступень - 4 часа

3 ступень - 3 часа (базовый курс) + 2 часа (разговорный эстонский язык)

4 ступень - 12 курсов

4. Как оценивается уровень знания государственного языка в гимназической ступени?

Уровень владения выпускниками гимназии государственным языком достаточно высокий. Средний балл государственного экзамена последние годы составляет 79-82 балла, часть учеников сдает уже в 11 и 12 классе экзамен на категорию C1

5. С какими проблемами сталкиваются ученики при изучении основных предметов на эстонском языке?

Недостаточное владение терминологией на эстонском языке, не все ученики могут свободно изъясняться на неродном языке для участия в обсуждении, дискуссии, особенно на предметах гуманитарного цикла

6. Как эти проблемы решаются?

Использование терминологии на уроках в основной школе (особенно на 3 ступени обучения), использование активных методов обучения, посещение учителями курсов по преподаванию предметов на эстонском языке

7. Каковы возможности учеников практиковать устную эстонскую речь?

Со стороны школы предлагается возможность участия в викторинах, конкурсах, проектная деятельность, обмен учениками с эстонскими школами, участие в дискуссиях с приглашенными лекторами

8. Кто преподает предметы на эстонском языке? Как Вы оцениваете их знания государственного языка и подготовку по предмету?

Предметы на эстонском языке преподают либо носители языка, либо учителя, владеющие эстонским языком на категорию C1. Учителя, преподающие на эстонском языке, предварительно проходят специальную подготовку на курсах.

9. Знаете ли Вы сколько в среднем детей вашей гимназии остаются учиться в Эстонии после окончания школы?

Примерно 50-60%

10. Можете ли Вы сказать, по каким признакам ученики выбирают свою будущую профессию, и как они выбирают высшее учебное заведение, в котором могут получить диплом?

Большинство учеников выбирают профессию, которая связана с областью их интересов

11. Перечислите, пожалуйста, причины, по которым ученики уезжают учиться за границу?

Возможность получить образование по интересующей специальности, познакомиться с другими странами. Некоторые ученики получают образование за границей и возможность работать по специальности

12.Какова готовность ваших абитуриентов учиться в высших учебных заведениях Эстонии?

Большая часть выпускников готова к продолжению обучения в вузах Эстонии

Заключение:

Огромное спасибо за то, что уделили время. Ваш вклад очень важен для проводимого исследования.

Lisa III. Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anne-Liisa Antsma (03.01.1991),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Mitte-eestlaste valmidus õppida eestikeelses õppeasutuses Tallinna vene õppekeelega kooli näitel“ mille juhendaja on Juri Ginter,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartu, 20.05.2014